UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

MOJCA STARIHA

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

RAČUNOVODSKE INFORMACIJE ZA ODLOČANJE O STEČAJU PODJETJA

Ljubljana, februar 2005 **MOJCA STARIHA**

IZJAVA

Študentka MOJCA STARIHA izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom DR. SLAVKE KAVČIČ in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 01.02.2005 Podpis

KAZALO

1 UVOD 1

2 KRIZA PODJETJA 2

2.1 DEFINICIJE KRIZE 2
2.2 VZROKI KRIZE 3
2.3 OBLIKE REŠEVANJA PODJETJA V FINANČNIH TEŽAVAH 5

3 RAČUNOVODSKI KAZALNIKI KOT ORODJE ODKRIVANJA KRIZE V PODJETJU 6

4 STEČAJ PODJETJA 11

4.1 CILJI STEČAJNEGA POSTOPKA 13
4.2 VZROKI ZA STEČAJ PODJETJA 14
4.3 ALTERNATIVNI NAČINI REŠEVANJA PODJETIJ S FINANČNIMI TEŽAVAMI V AMERIŠKI EKONOMIJI 14
4.4 STEČAJNI POSTOPEK PO SLOVENSKI ZAKONODAJI 17
4.4.1 Pogoji za uvedbo stečajnega postopka 17
4.4.2 Uvedba in začetek stečajnega postopka 17
4.4.3 Organi v stečajnem postopku 19
4.4.4 Stroški stečajnega postopka 20
4.4.5 Položaj upnikov in zaposlencev v stečajnem postopku 20
4.4.6 Oblikovanje stečajne mase 21
4.4.7 Prijavljanje terjatev 23
4.4.8 Poplačilo upnikov 24
4.4.9 Zaključek stečajnega postopka 24
4.4.10 Skrajšani stečajni postopek 25
4.4.11 Umik predloga, zavrnitev in ustavitev stečajnega postopka 25
4.4.12 Goljufije v zvezi s stečaji 25
4.4.13 Značilnosti stečajnih postopkov v Sloveniji v obdobju 1995-2000 26

5 RAČUNOVODSTVO PODJETJA V STEČAJU 27

5.1 VPLIV RAČUNOVODSKE PREDPOSTAVKE DELUJOČEGA PODJETJA NA RAČUNOVODENJE 28
5.2 USTREZNOST PREDPOSTAVKE O DELUJOČEM PODJETJU 28
5.3 SRS 37 – RAČUNOVODSKE REŠITVE V PODJETJIH V STEČAJU ALI LIKVIDACIJI 29
5.4 SESTAVLJANJE RAČUNOVODSKIH IZKAZOV PODJETJA V STEČAJU 30

6 SKLEP 36

LITERATURA 38

VIRI 39

1 UVOD

Kriza podjetja ne nastane naenkrat, zato je za preprečevanje le-te zelo pomembno pravočasno odkrivanje prvih znakov krize. Njihovo prepozno ugotavljanje, zlasti pa prepričanje, da podjetje ne more biti predmet stečaja, zavre ukrepanje, ki je nujno ob prvih znakih krize. Raziskave so pokazale, da je stečaj podjetja pogosto posledica dejstva, da je poslovodstvo prepozno odkrilo znake krize in temu ustrezno tudi ukrepalo. Takojšnje ukrepanje preprečuje neenakomerno poplačilo upnikov, povzročitev večje škode zaposlencem in povečuje možnosti za ohranitev dejavnosti podjetja. Z namenom pravočasnega odkrivanja prvih vzrokov krize pa mora podjetje oblikovati ustrezen varnostni sistem.

Računovodske informacije so zelo pomemben del informacijskega sistema vsakega podjetja. Najbolj zgoščeno sliko dogajanja v podjetju predstavljajo temeljni računovodski izkazi, katerih namen je, da se zainteresirani uporabniki lahko seznanijo s finančnim položajem podjetja, uspešnostjo in spremembami finančnega položaja podjetja. Težave, ki jih podjetje ne uspe pravočasno rešiti, se v končni fazi odrazijo v njegovem poslovnem in finančnem izidu. Zato morajo pripravljavci računovodskih izkazov pri izdelavi le-teh upoštevati temeljne računovodske predpostavke, usmeritve in druga pravila izdelave računovodskih izkazov. Navedeno toliko bolj velja za računovodske izkaze podjetja v stečaju, kjer so predpostavke in načela priprave računovodskih izkazov specifične in z vidika izdelave ter vrednotenja posameznih postavk odstopajo od splošnih pravil, ki veljajo za računovodske izkaze delujočih podjetij.

Namen diplomske naloge, ki je sestavljena iz šestih poglavij, je prikazati nekatere ključne računovodske kazalnike za odkrivanje in preprečevanje plačilne nesposobnosti in kapitalske neustreznosti ter računovodske izkaze podjetja v stečaju. Uvodu sledi drugo poglavje, v katerem so predstavljene definicije krize podjetja, vzroki zanjo in oblike reševanja podjetja iz krize. V tretjem poglavju so prikazani računovodski kazalniki za analizo plačilne sposobnosti in kapitalske ustreznosti, s pomočjo katerih je mogoče odkrivanje prvih znakov krize v podjetju. V četrtem poglavju, ki obravnava stečaj podjetja, so predstavljeni cilji stečajnega postopka in vzroki za stečaj z nekaterimi značilnostmi stečajnih postopkov po svetu. Poglavje se ukvarja tudi z značilnostmi ameriške stečajne zakonodaje ter posebej ureditvijo stečajnega postopka v Sloveniji. Peto poglavje obravnava računovodstvo podjetja v stečaju, značilnosti računovodskega standarda za podjetja v stečaju in na koncu sestavljanje računovodskih izkazov podjetja v stečaju. Diplomska naloga je zaključena s sklepom, v katerem so na kratko povzete ugotovitve diplomskega dela.

2 KRIZA PODJETJA

2.1 Definicije krize

Različni avtorji različno opredeljujejo krizo podjetja. Nekateri pod pojmom kriza podjetja razumejo le finančno krizo, ki pomeni težave v financiranju podjetja, drugi pa krizo pojmujejo bolj široko. Pomeni tako težave na finančnem kot tudi na ostalih področjih delovanja podjetja. V slovarju tujk je kriza opredeljena kot hudo, nevarno stanje ali težaven položaj sploh; stiska, nevarnost, zaplet (Veliki slovar tujk, 2002, str. 627).

Čokelc (1995, str. 188) po Müllerju opredeljuje, da je podjetje v krizi takrat, ko obstaja konkretna nevarnost za nadaljnji obstoj podjetja oziroma kadar bistveni, samostojni deli podjetja ali poslovna področja ne dosegajo postavljenih pomembnih ciljev.

Lutarjeva (1998, str. 596) je opredelila krizo podjetja kot časovno omejen, nenačrtovan in nezaželen proces, zaradi katerega so trajno ogroženi temeljni cilji podjetja. Ti pa so:
- doseganje plačilne sposobnosti in izogibanje prezadolženosti,
- dolgoročno doseganje minimalnega dobička,
- doseganje želenih tržnih deležev,
- doseganje moči, ki je v obstoju in razvoju podjetja.

Kokotec-Novakova (1997, str. 156) navaja, da je kriza podjetja stanje, ki je rezultat nezaželenega procesa, v katerem so se uspešnostni potenciali razvili tako neugodno, da je ogrožen gospodarski obstoj podjetja. Uspešnostni potenciali obsegajo vse proizvodne in tržne potenciale, ki jih mora imeti podjetje za uspešno nastopanje na trgu, kot so kadri, znanje, kapital, sistemi logistike, vodenja, organiziranosti in razvoja.

Bergant (2000, str. 1496) opredeljuje krizo kot tisto ločnico, ko mora podjetje spremeniti smer razvoja, bodisi zaradi sprememb, ki so nastale v njem samem, bodisi zaradi sprememb v zunanjem okolju. Podjetju, ki te točke ne zazna, grozi zastoj ali celo propad. Lahko pa jo zazna, vendar vzrokov krize ne ugotovi pravilno in na tej podlagi ni sposobno oblikovati pravih odgovorov. Zato je za podjetje pomembno prepoznavanje znakov krize, saj lahko le tako pravočasno ugotovi:
- krizni položaj in ga izkoristi kot priložnost za spremembe,
- prave vzroke krize in na tej podlagi sprejme in izvede ustrezne ukrepe.

Kavčičeva (1996, str. 31) na podlagi raziskav postavlja tezo, da je podjetje v krizi takrat, kadar ne more poravnavati svojih obveznosti ali/in kadar posluje z izgubo. Izguba je negativna razlika med prihodki in odhodki, se pravi je posledica premajhnih prihodkov in /ali prevelikih stroškov. Zato mora biti iskanje vzrokov krize usmerjeno v preiskovanje teh dveh kategorij. Vendar ne šele takrat, ko podjetje že posluje z izgubo, temveč že, ko se

pojavljajo prvi znaki, ki kažejo, da bo podjetje verjetno doseglo slabši rezultat od načrtovanega.
V Slovenskih poslovnofinančnih standardih (v nadaljevanju SPFS) – Poslovnofinančna načela pri finančni reorganizaciji, stečaju in likvidaciji podjetja (2001, str. 3) je podjetje v težavah definirano kot tisto, katerega finančne zmogljivosti kažejo, da bo v bližnji prihodnosti prišlo do finančnega zloma, če poslovodstvo ne bo ustrezno ukrepalo.

2.2 Vzroki krize

V raziskavah in literaturi se ugotavljajo različni vzroki podjetniške krize, pri čemer se paleta vzrokov loči od podjetja do podjetja. Teorija razvršča vse vzroke podjetniške krize v naslednje skupine (Ivanjko, 1997, str. 963):

1. Strukturne pomanjkljivosti organiziranosti podjetja – ustanovitev družbe na napačnem kraju, z napačno postavljenimi cilji, s pomanjkljivim znanjem, napačno izbiro dejavnosti in druge pomanjkljivosti ob ustanovitvi družbe.
2. Nenavadni in nepričakovani dogodki, ki sicer vplivajo na zdravo zasnovo družbe in nanje družba nima vpliva – naravne in druge katastrofe, dogodki, ki družbo obremenjujejo z odškodninskimi zahtevki tretjih, dolgotrajne stavke delavcev, bolezni.
3. Zunajpodjetniške okoliščine, ki so predvsem na področju politike – zakonske spremembe v gospodarjenju, socialni varnosti, ekologiji, ki posegajo v način, obseg ali finančno sposobnost družbe.
4. Medpodjetniška skupina vzrokov – vzroki, ki ovirajo nastop na trgu ali pa se družba ni pripravljena prilagoditi novim tržnim razmeram.
5. Notranje podjetniški vzroki krize – nanašajo se na organizacijo podjetja, zlasti pa na kadrovsko strukturo.

Kavčičeva (1996, str. 31) našteva naslednje vzroke krize:

- Neustrezen finančni management kot posledica neustreznega računovodskega sistema, neustrezno izračunanih lastnih cen in neustrezno zasnovane organizacijske sestave.
- Neprimerno poslovodstvo, ki se kaže v neprimernem stilu vodenja, neustrezni razdelitvi pristojnosti, neustrezni strokovni usposobljenosti in neprimernih osebnostnih lastnostih članov vodstva.
- Konkurenca, ki se izkaže v izgubi tržnega deleža.
- Previsoki stalni in spremenljivi stroški poslovanja, ki se kot takšni kažejo predvsem v primerjavi s konkurenco.
- Zvezna, ciklična, sezonska ali nenaključna sprememba povpraševanja na tržišču.
- Sprememba nabavnih cen.
- Neučinkovito trženje kot posledica slabo motiviranega osebja, napačno izbranih ciljnih skupin, neustreznih prodajnih poti in podobno.
- Nezadostna skrb za kakovostne vire financiranja, ki se kaže v neprimernih virih financiranja, neusklajeni ročnosti sredstev in virov sredstev ter podobno.
- Nezadostno utemeljeni ali preveliki naložbeni projekti.
- Neustrezna poslovna združenja, kot so spojitve, pripojitve in podobno.

- Pretirana rast podjetja.

Poleg naštetih vzrokov se v literaturi navajajo tudi *slabosti na strani prodaje*, kot je izguba glavnega kupca, izguba ključne franšize; *slabosti na strani proizvodnje*, ki se kažejo v zaprtju proizvodnega obrata zaradi dolgotrajne stavke, dejanski stroški novega projekta močno presegajo načrtovane, odstop glavnega dobavitelja inputov od pogodbe; *naravne nesreče*, kot so požar, poplave, potresi, proti katerim podjetje ni zavarovano; *nevarnost odvzema licence* zaradi neizpolnjevanja statutarnih pogojev (Going concern problems, 1975, odst.15).

Prav tako se lahko razlogi za krizo v podjetju pripišejo neugodnim spremembam v zakonodaji, kot so na primer večja davčna obremenitev, oteženi izvozni pogoji in recesiji v panogi podjetja (Bedeutung und Probleme des Going-Concern Prinzips für die Rechnungslegung und Abschluβprüfung notleidender Unternehme, 1990, str. 364).

Ugotavljanje vzrokov krize je ena zapletenih nalog poslovodstva podjetja. Prepozno odkrivanje, zlasti pa prepričanost, da določena podjetja ne morejo biti predmet stečaja, praviloma pripelje do finančnih težav, pogosto pa tudi do stečaja podjetja. Prav zato je pomembno, da podjetje s pomočjo različnih prijemov pravočasno odkrije te vzroke. Obstajajo nekateri mehanizmi, kot so (Kavčič, 1996, str. 34):

- primerno razvit sistem planiranja in nadzora v podjetju,
- specialni alarmni in opozorilni sistemi,
- redne analize poslovanja tudi s pomočjo finančnih in gospodarskih kazalnikov,
- oblikovanje posebnih nadzornih organov, ki se ukvarjajo s kontrolo poslovanja in svetovanja,
- raziskave zunanjih svetovalcev.

Bergant (2000, str. 1503) poleg naštetih prijemov omenja še usmerjenost poslovne politike v povečevanje vrednosti enote lastniškega kapitala, obvladovanje tveganj v poslovanju, oblikovanje prilagodljive organiziranosti in poslovanja ter odzivanje z delovanjem in učenjem.

Kokotec-Novakova (1997, str.158) navaja tri generacije sistemov za zgodnje opozarjanje na nevarnost krize:

1. Prva generacija izvira iz računovodskega informacijskega sistema in dobrega sistema načrtovanja.
2. Druga generacija ima za vsako področje poslovanja podjetja opredeljen indikator, s katerim opozarja na nastanek krize.
3. Tretja generacija ima kvalitativno opisane signale, ki kažejo na spremembe v tehnološkem, socialnem in političnem okolju. Od prvih dveh se razlikuje po tem, da se ne opira na spoznanja iz preteklosti, ampak so bistvena mnenja in stališča ključnih osebnosti oziroma institucij za posamezna področja.

2.3 Oblike reševanja podjetja v finančnih težavah

Ko podjetje zaide v krizo in zazna finančne težave, mora poslovodstvo najprej presoditi, ali so te težave začasne in jih podjetje lahko prebrodi ali pa obstaja dolgoročni gospodarski problem, ki ogroža obstoj podjetja.

Vilfan (2000, str. 28) navaja štiri izhode za podjetja v resnih finančnih težavah: stečaj, ustanovitev feniksov, prodajo podjetja in preobrat.
Stečaj ni slaba rešitev finančnih težav v naslednjih primerih:

1. ko se z njim doseže čim prejšnjo ustavitev poslovanja, ki prinaša izgubo,
2. ko podjetje nima dovolj kupcev oziroma je izgubilo glavne kupce, ki pa jih ni mogoče v razumnih rokih nadomestiti,
3. ko nastopi nezmožnost pokrivanja finančnih obveznosti in
4. ko ključni ljudje zapustijo podjetje, ki se zaradi tega znajde v operativnih in razvojnih težavah.

Reševanje krize z ustanovitvijo feniksov pride v poštev pri večjih podjetjih. Pri tem se staro podjetje, ki ga ni mogoče rešiti, zapelje v stečaj, na ″pogorišču″ tega podjetja pa po poplačilu upnikov lastniki v prostorih starega podjetja ustanovijo več novih podjetij, ki pa niso nikoli celote starega podjetja. Prodaja podjetja pa je primerna rešitev, ko lastniki pripeljejo podjetje v težave, podjetje pa je toliko zdravo, da lahko novi lastniki z reorganizacijo in odpravo kritičnih točk podjetje sanirajo in naredijo dobro in uspešno podjetje.

Če podjetje ob nastopu resnih finančnih težav pravočasno ukrepa, se lahko izogne stečaju s preobratom, in sicer ima podjetje za uspešen začetek preobrata časa približno 3 mesece (Vilfan, 2000, str. 28). Postopek preobrata poteka v dveh fazah, od katerih prva, tako imenovana prva pomoč, nikoli ne more trajati več kot pol leta, druga faza pa lahko traja tudi več let (Tajnikar, 2000, str. 30). Obdobje prve pomoči, v katerem naj bi najprej odgovorili na vprašanje, ali je preobrat v podjetju smiseln in izvedljiv, označujejo dogovori z vlagatelji dolžniškega kapitala, dobavitelji in kupci ter načrtovanje preobrata. Druga faza, ki predstavlja sam preobrat, obsega tri stopnje. Prva stopnja, ki naj bi se vsaj delno pokrivala z obdobjem prve pomoči, predstavlja izdelavo posebnega poslovnega načrta z natančnim načrtovanjem razmer v podjetju po koncu preobrata. Druga stopnja je kratkoročno uresničevanje načrtovanega preobrata podjetja s povečanjem prihodkov in znižanjem stroškov. Gre za iskanje rešitev z obstoječimi proizvodnimi zmogljivostmi, s proizvodi in trgi, ki so obstajali že pred začetkom preobrata v podjetju. Drugi stopnji sledi tretja, ki pa prinaša radikalnejše spremembe za dolgoročno stabilno in uspešno poslovanje tako v kakovosti kot v obsegu proizvodnih zmogljivosti, veliko prestrukturiranje na trgu in spremembe v organizaciji podjetja ter strukturi kapitala (Tajnikar, 2000, str. 35).

3 RAČUNOVODSKI KAZALNIKI KOT ORODJE ODKRIVANJA KRIZE V PODJETJU

Računovodski kazalniki predstavljajo eno od orodij za odkrivanje kriz v podjetju, saj se kriza hitro odraža tudi v računovodskih izkazih. Za rešitev podjetja iz krize pa so praviloma zainteresirani vsi uporabniki računovodskih informacij, ker od podjetja pričakujejo vračilo koristi v prihodnosti. Za trajno delujoče podjetje so najbolj zainteresirani lastniki, ker imajo v podjetju "najbolj trajno vložene koristi" in so tudi zadnji v vrsti upnikov, ki so poplačani ob morebitnem stečaju podjetja. Za merjenje (ne)uspešnosti delovanja pa ne moremo uporabljati le enega kazalnika. Z njim namreč ne moremo pokazati delovanja podjetja z različnih zornih kotov, ki so pomembni za različne interesne skupine (Kavčič, 1998, str. 5).

Kazalnike, ki temeljijo na dobičku, sredstvih in denarnem toku, lahko razdelimo na dve skupini (Kavčič, 1996, str. 37):

1. *finančni kazalniki*, ki kažejo, kako je bilo/bo podjetje sposobno poravnati svoje finančne obveznosti in
2. *gospodarski kazalniki*, ki kažejo, kako je bilo/bo podjetje sposobno ustvarjati dobiček in s tem možnosti za razvoj ter zadovoljitev interesov lastnikov.

Kazalniki uspešnosti bi lahko bili (Kavčič, 1996, str. 37):

1. Koeficient čiste donosnosti sredstev (ROA) = Čisti dobiček+dane obresti/povprečna sredstva.
2. Koeficient čiste dobičkonosnosti kapitala (ROE) = čisti dobiček/povprečni kapital.
3. Delež prispevka za kritje v prihodkih = prispevek za stalne stroške + dobiček/prihodki.
4. Stopnja dobičkovnosti poslovnih prihodkov = dobiček iz poslovanja/poslovni prihodki.
5. Stopnja celotne čiste dobičkovnosti prihodkov = čisti dobiček/prihodki.

Navedeni so le osnovni kazalniki. Če se v njih odraža kakršna koli negativna smer, je potrebna podrobnejša analiza. Kot analitsko orodje se v literaturi pojavljajo medsebojno povezani kazalniki in ugotavljanje odmikov.

Za analizo vzrokov krize podjetja pa ni dovolj le opredeliti kazalnike, saj sami kazalniki nimajo izrazne moči, temveč tudi kako jih spremeniti v sodilo. Tako se za napovedovanje krize podjetja upošteva (Kavčič, 1996, str. 38):

- absolutna raven kazalnika,
- relativna raven kazalnika (v primerjavi s panogo),
- trend, ki je izračunan na podlagi gibanja kazalnika,
- triletno povprečje kazalnika (indeks kazalnika podjetja v primerjavi z enakim kazalnikom panoge),
- kombinacija med trendom kazalnika podjetja in trendom ravni panoge.

Pomen pravilne izbire in rednega spremljanja računovodskih kazalnikov se je močno povečal po uveljavitvi Zakona o finančnem poslovanju podjetja (v nadaljevanju ZFPP), ki je zaostril določila, povezana s plačilno sposobnostjo in kapitalsko ustreznostjo. K preprečevanju ali vsaj zgodnjemu odkrivanju plačilne nesposobnosti in kapitalske neustreznosti lahko veliko pripomorejo nekateri ključni računovodski kazalniki, ki so predstavljeni v nadaljevanju.

Plačilna sposobnost

ZFPP (1999) zahteva, da poslovodstvo zagotavlja kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobnost podjetja. Po 5. členu tega zakona mora podjetje poslovati tako, da je v vsakem trenutku sposobno pravočasno poravnavati v plačilo zapadle obveznosti in da je trajno sposobno poravnavati vse svoje obveznosti.

Prvi del se nanaša na kratkoročno plačilno sposobnost, ki se ugotavlja z analizo prejemkov in izdatkov, prikazanih v izkazu finančnega izida po neposredni metodi. Izkaz finančnega izida po neposredni metodi se izdeluje za krajša obdobja (po dnevih, tednih, mesecih), na daljši rok je tveganje pri napovedovanju denarnih prejemkov in izdatkov preveliko (Vidic, Zaman, 2000, str. 45). Drugi del pa se nanaša na dolgoročno plačilno sposobnost ali solventnost, ki se lahko analizira s pomočjo izkaza finančnega izida po posredni metodi. Izkaz finančnega izida po posredni metodi prikazuje, kako so se v podjetju v proučevanem obdobju spreminjala sredstva in obveznosti do virov sredstev, ne glede na to, ali gre za denarne ali nedenarne spremembe.

Plačilna (ne)sposobnost podjetja se ugotavlja s predračunom izkaza finančnega izida, ki je sestavina letnega računovodskega poročila. Pri preprečevanju plačilne nesposobnosti so pomembnejša predračunska kot obračunska poročila, saj je za racionalno rabo denarja zelo pomembno, da se s predračunskim izkazom finančnega izida vnaprej uskladijo prejemki in izdatki po ročnosti (Kavčič, 1996, str. 38).

Za merjenje in napovedovanje kratkoročne plačilne sposobnosti, kot enega izmed znakov krize podjetja, Kavčičeva (1996, str. 39) predlaga naslednje *kazalnike pokritosti kratkoročnih obveznosti*:

1. Hitri koeficient = $\frac{\text{Likvidna sredstva}}{\text{Kratkoročne obveznosti}}$ vrednost približno 1

2. Pospešeni koeficient = $\frac{\text{Likvidna sredstva + kratkoročne terjatve}}{\text{Kratkoročne obveznosti}}$ vrednost najmanj 1

3. Kratkoročni koeficient = $\frac{\text{Kratkoročna sredstva}}{\text{Kratkoročne obveznosti}}$ vrednost 2 ali več

Vidic in Zaman (2000, str. 43) poleg zgornjih treh kazalnikov omenjata še četrtega:

4. Koeficient dolgoročne pokritosti dolg. sredstev = $\frac{\text{Kapital +dolg.dolgovi +dolg. rezervacije}}{\text{Dolgoročna sredstva}}$

Bistvo plačilne sposobnosti je usklajevanje ročnosti sredstev in obveznosti do virov sredstev. "Zlato bilančno pravilo" pravi, naj bodo vsa dolgoročna sredstva pokrita z dolgoročnimi in trajnimi viri. Poleg tega pa je tudi del kratkoročnih sredstev financiran z dolgoročnimi in trajnimi viri. Ta del kratkoročnih sredstev se imenuje obratni kapital. To pomeni, da naj bi bil koeficient dolgoročne pokritosti dolgoročnih sredstev večji od 1, ker se z delom dolgoročnih virov financira tudi del kratkoročnih sredstev (obratni kapital) (Vidic, Zaman, 2000, str. 43).

Optimizacija obratnega kapitala je ključnega pomena za dolgoročno plačilno sposobnost. Nobena skrajnost pri obratnem kapitalu ni ugodna, saj je prevelik obratni kapital za podjetje predrag, premajhen obratni kapital pa podjetje izpostavlja prevelikemu tveganju plačilne nesposobnosti. Velikost obratnega kapitala naj bo tolikšna, da skupaj z obveznostmi iz poslovanja financira celotne zaloge in kratkoročne terjatve iz poslovanja (Vidic, Zama, 2000, str. 44).

Za analizo plačilne sposobnosti pa je treba poleg kazalnikov pokritosti obveznosti (hitri, pospešeni in kratkoročni koeficient) stalno spremljati tudi druge kazalnike vodoravnega finančnega ustroja, obračanja, gospodarnosti in donosnosti. Iz njih so zlasti razvidni vzroki za zmanjšanje/povečanje finančne moči podjetja (Kavčič, 1996, str. 39). Kazalniki donosnosti izražajo uspešnost delovanja podjetja na najbolj sintetičen način, ker kažejo, kaj je doseženo z določenim vložkom z različnih vidikov (s stališča podjetja, lastnikov ali pa glede na delnice). Tako se v končni fazi krizne razmere kažejo v kazalniku donosnosti.

Za pojasnjevanje stanja in uspešnosti poslovanja, pa je koristno povezati med seboj večje število računovodskih kazalnikov. Med najstarejše sestave povezanih kazalnikov sodi Du Pontov sestav povezanih kazalnikov, ki izhaja iz kazalnika čiste donosnosti sredstev (Turk et.al., 2004, str. 681). Kasneje so različni avtorji izdelali vrsto drugih sestavov povezanih kazalnikov, ki pa so največkrat precej hitro sklenjeni in slabo metodično pojasnjeni. Zato je Ivan Turk predstavil nov izvirno oblikovan sestav 52-ih povezanih kazalnikov, katerega izhodišče je kazalnik čiste dobičkonosnosti kapitala. V nadaljevanju je predstavljen Du Pontov sestav povezanih kazalnikov.

Slika 1: Du Pontov sestav medsebojno povezanih kazalnikov

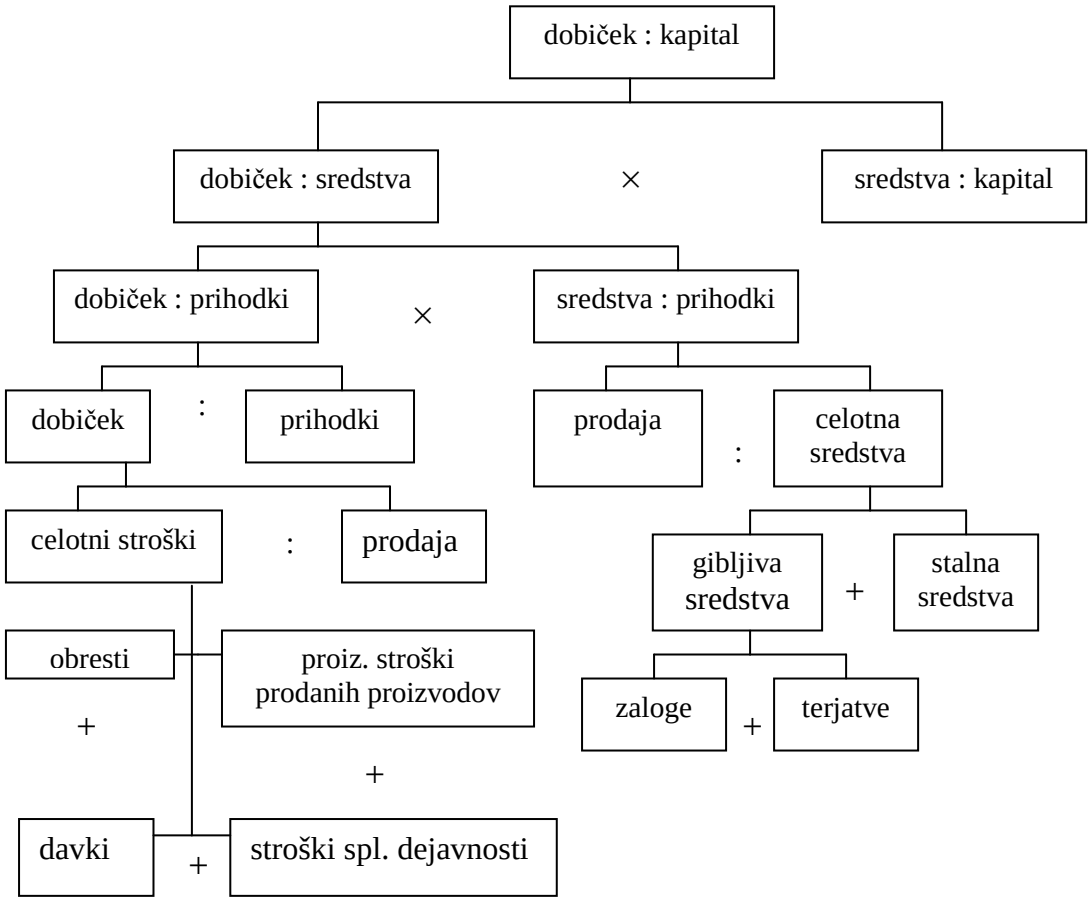

Vir: Kavčič, 1998, str. 7.

Edward I. Altman je leta 1968 razvil model za predvidevanje stečaja podjetja, ki temelji na diskriminantni analizi. Iz množice 22 računovodskih kazalnikov, ki vplivajo na plačilno sposobnost podjetja, je izluščil 5 tistih kazalnikov, ki najbolje pojasnjujejo ločevanje uspešnih in neuspešnih podjetij. Tako je dobil naslednji model (Samuels, Brayshaw, Craner, 1995, str. 21):

$$Z = \frac{\text{čista obratna sredstva}}{\text{celotna sredstva}} \times 1.2 \ \frac{\text{zadržani dobičob}}{\text{celotna sredstva}} \times 1.4 + \frac{\text{EBIT}}{\text{celotna sredstva}} \times 3.3 +$$

$$+ \frac{\text{prodaja}}{\text{celotna sredstva}} \times 1.0 + \frac{\text{tržna vrednost kapitala}}{\text{obveznosti do virov sredstev}} \times 0.6$$

Pri testiranju modela je Altman ugotovil, da je verjetnost za stečaj podjetja velika, če je izračunana vrednost Z manj kot 1.81, in majhna, če je vrednost Z nad 3. S pomočjo Altmanovega modela je mogoče s 95 % natančnostjo predvideti stečaj podjetja eno leto pred nastopom stečaja in z 72% natančnostjo dve leti pred stečajem podjetja (Samuels, Brayshaw, Craner, 1995, str. 22).

Uporabnost modela je Altman preizkusil na tri načine. V prvem koraku je izračunal delež z diskriminantno analizo pravilno uvrščenih podjetij in isti preizkus ponovil še na podlagi podatkov dveh let pred stečaji podjetij. V naslednjem koraku je preizkusil, ali model velja tudi za podjetja, ki niso bila uvrščena v osnovnem vzorcu. Zato je izbral nova podjetja, ki so bila po lastnostih podobna vzorčnim in zanje izračunal delež pravilno uvrščenih podjetij. Da bi se prepričal, ali lahko z modelom napoveduje finančno stanje podjetij v prihodnosti, je podjetja iz osnovnega vzorca spremljal še nadaljnjih 5 let. Za vsako leto je poizkušal napovedati število podjetij, ki bodo šla v stečaj. Altmanov model so kasneje pogosto uporabljali in izpopolnjevali številni avtorji, vendar je osnovna ideja ostala nespremenjena.

Kapitalska ustreznost

ZFPP (1999) predpisuje zagotavljanje kapitalske ustreznosti, katere glavni cilj je zmanjševanje tveganja, povezanega s plačilno sposobnostjo kot ene izmed pomembnih dolžnosti uprave. Doseganje kapitalske ustreznosti gre razumeti kot (Vidic, Zaman, 2000, str. 39):

- zagotavljanje ustreznega obsega dolgoročnih obveznosti do virov sredstev,
- zagotavljanje ustrezne sestave dolgoročnih obveznosti do virov sredstev, torej ustreznega razmerja med lastniškimi in dolžniškimi viri.

Zakon pravi, da je kapitalska ustreznost dosežena, če podjetje razpolaga z ustreznim kapitalom [1]glede na obseg in vrste poslov, ki jih opravlja pri svojem poslovanju ter glede na tveganja, ki jim je pri poslovanju izpostavljeno. Iz tega se lahko razbere, da gre za subjektivno oceno poslovodstva ustrezne sestave kapitala za posamezno podjetje (Vidic, Zaman, 2000, str. 39). Poslovodska ocena kapitalske ustreznosti je omejena s kapitalsko neustreznostjo, ki je določena v 10. členu ZFPP (1999) in pravi, da kapitalska neustreznost nastopi, če je izguba tekočega leta skupaj s prenesenimi izgubami dosegla polovico osnovnega kapitala podjetja.

Naloga poslovodstva je sprotno preučevanje poslovanja podjetja in zagotavljanje kapitalske ustreznosti. Vidic in Zaman (2000, str. 40) navajata naslednje kazalnike stanja financiranja, s pomočjo katerih je smiselno proučevati in odkrivati kapitalsko neustreznost:

1. Stopnja lastniškosti financiranja = $\frac{\text{kapital}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$

2. Stopnja dolgovnosti financiranja = $\frac{\text{dolgovi}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$

3. Koeficient dolgovno-kapitalskega razmerja (finančni vzvod) = $\frac{\text{dolgovi}}{\text{kapital}}$

[1] Ker se ZFPP sklicuje na poslovnofinančna načela, se kapital razume s finančnega vidika kot vsota lastniškega in dolgoročnega dolžniškega kapitala. Z računovodskega vidika pa se kapital razume kot lastniški kapital.

Velika vrednost stopnje lastniškosti financiranja izraža varno finančno politiko podjetja, ki zmanjšuje tveganje pri poslovanju in dosega visoko raven kapitalske ustreznosti. Po drugi strani, pa je pri večji vrednosti tega kazalnika težje doseči dobičkonosnost kapitala, ki jo zahtevajo lastniki podjetja. Optimalna vrednost kazalnika je odvisna od zahtevane dobičkonosnosti kapitala in obrestnih mer za dolgoročna posojila.

Velika vrednost stopnje dolgovnosti financiranja pa pomeni nasprotno – večja kot je stopnja, bolj je podjetje zadolženo in izpostavljeno tveganju nezmožnosti odplačevanja obresti in glavnice posojila. Vse tri kazalnike je treba pri proučevanju primerjati z ustreznim sodilom (primerjava v času, s povprečjem panoge), saj absolutna vrednost ne daje zadostnih informacij.

V literaturi in praksi se postavljajo različna pravila, ki opredeljujejo razmerje med lastniškim kapitalom in dolgovi. Razpon je zelo velik in se giblje v odvisnosti od panoge med 1:3 v korist kapitala do 24:1 v korist dolga (na primer za banke) (Vidic, Zaman, 2000, str. 41).

$$4.\ \text{Stopnja dolgoročnosti financiranja} = \frac{\text{kapital + dolgoročne rezervacije + dolgoročni dolgovi}}{\text{obveznosti do virov sredstev}}$$

Velika vrednost stopnje dolgoročnosti financiranja kaže varno finančno politiko, dobro odpravlja tveganja v povezavi s kratkoročno plačilno sposobnostjo, vendar je dražja. Stopnja dolgoročnosti financiranja opozarja tudi na določanje razmerja med dolgoročnimi in kratkoročnimi viri ter usklajevanje ročnosti sredstev in obveznosti do virov sredstev, ki je zelo pomembno za plačilno sposobnost (Vidic, Zaman, 2000, str. 41).

Ob nastopu kapitalske neustreznosti mora uprava po ZFPP analizirati vzroke kapitalske neustreznosti, najkasneje v dveh mesecih izdelati načrt možnih ukrepov za zagotovitev kapitalske ustreznosti in začeti z izvajanjem teh ukrepov.

4 STEČAJ PODJETJA

Stečaj pomeni ″smrt″ podjetja oziroma njegovo prenehanje opravljanja dejavnosti. Temu sledi prodaja njegovega celotnega premoženja in na koncu izbris iz registra pravnih oziroma fizičnih oseb, ki opravljajo gospodarsko dejavnost.

Stečaj je največkrat družbeno nezaželen pojav, ker povzroča gospodarsko škodo, kadar posledica stečaja ni prerazdelitev ekonomskih dejavnikov iz manj v bolj produktivne namene, ampak pomeni prenehanje poslovanja subjekta. Po drugi strani pa ima tudi pozitivno vlogo v gospodarstvu, ker izloča neuspešna podjetja in s tem omogoča boljšo eksistenco uspešnejšim ter nastanek novih podjetij na pogorišču propadlega podjetja.

Zametki stečajne zakonodaje segajo daleč v preteklost. V antičnem Rimu so tistega, ki je razglasil stečaj, poslali v suženjstvo ali pa ga razkosali; odločitev je bila prepuščena upnikom. V srednjem veku je bila kazen milejša, tako so na primer v Franciji morali propadli dolžniki nositi zeleno kapo, vsakdo pa jih je lahko še kamenjal. V Angliji so jih poslali v zapor, kjer so bili pogosto tarča javnih posmehov, in so jim včasih odrezali tudi uho (Doing Business in 2004, 2004, str. 71).

Prvi stečajni zakon je bil sprejet leta 1732 v Angliji. Na začetku 19. stoletja so predstavile svojo stečajno zakonodajo tudi ZDA, Francija, Nemčija in Španija. Značilnost prvih stečajnih zakonov je bila, da so urejali le postopek likvidacije propadlega podjetja, in ne tudi postopek reorganizacije. Le-tega so države kasneje vključile v stečajno zakonodajo, na primer ZDA so leta 1978 postopek reorganizacije uredile v 11. poglavju - Chapter 11 stečajnega zakona (Doing Business in 2004, 2004, str. 71).

Danes se stečajni zakoni med seboj zelo razlikujejo tako po učinkovitosti kot uporabi. V državah z zastarelo stečajno zakonodajo in neučinkovitimi sodnimi postopki (Mozambik, Bangladeš, Nepal, Niger, Angola) se skoraj nikoli ne uporabljajo formalni stečajni postopki, temveč le izvensodne poravnave, ki so cenejše, hitrejše in bolj predvidljive. Formalni stečajni postopki se največkrat uporabljajo le za sanacijo zadolženih državnih podjetij ali za ukinitev podružnic tujih podjetij. V Belorusiji in Uzbekistanu je stečajni zakon v večini primerov namenjen likvidaciji mirujočih podjetij. V nasprotju s temi državami pa je v državah z učinkovitimi stečajnimi postopki, kot so Belgija, Danska, Finska, Norveška, Švedska, Švica, vloženih največ zahtevkov za stečaj – v povprečju 50 na 100.000 prebivalcev vsako leto (Doing Business in 2004, 2004, str. 78).

Države OECD in države severne Evrope (Finska, Norveška, Irska) sodijo med države z najbolj učinkovitimi stečajnimi postopki; v povprečju trajajo manj kot 2 leti, stroški pa znašajo manj kot 8 % stečajne mase (Doing Business in 2004, 2004, str. 74). Sledijo jim angleško govoreče države in francosko govoreče države, kjer traja stečajni postopek povprečno 3,7 let, stroški postopka pa znašajo 15 % stečajne mase. Med države s hitrim (povprečno 3 leta) in poceni (7 % stečajne mase) stečajnim postopkom sodijo tudi države v tranziciji. Na drugi strani pa so države vzhodne Evrope, Afrike, Vzhodne Azije, Latinske Amerike, kjer trajajo stečajni postopki več kot tri leta in z visokimi stroški postopka – povprečno 20 % stečajne mase. V Srbiji in Črni gori traja stečajni postopek več kot sedem let, stroški postopka pa znašajo okoli 38 % vrednosti stečajne mase. Ker pa lahko upniki zahtevajo revizijo stečajnega postopka, lahko le-ta traja še dodatnih 6 do 12 mesecev.

Tabela 1: Države, razvrščene po trajanju in stroških stečajnega postopka

Hitri postopki	*Dolgotrajni postopki*	*Poceni postopki*	*Dragi postopki*
Irska	Indija	Singapur	Makedonija
Japonska	Čad	Finska	Izrael
Singapur	Brazilija	Norveška	Venezuela
Kanada	Češka	Nizozemska	Združeni arabski
Taivan	Mavretanija	Kolumbija	emirati
Belgija	Srbija in Črna gora	Japonska	Uganda
Finska	Panama	Kuvajt	Čad
Norveška	Indonezija	Kanada	Češka
Avstralija	Čile	Nova Zelandija	Srbija in Črna gora
Hong Kong	Filipini		Panama

Vir: Doing Business in 2004, 2004, str. 74.

4.1 Cilji stečajnega postopka

Učinkoviti stečajni postopki izpolnjujejo naslednje cilje (Doing Business in 2004, 2004, str. 72):

1. maksimiziranje vrednosti sredstev, namenjenih poplačilu upnikov,
2. sanacija uspešnih podjetij in likvidacija neuspešnih podjetij,
3. upoštevanje vrstnega reda/prioritet pri izplačilu terjatev.

Pri izpolnjevanju navedenih ciljev stečajnega postopka so najbolj uspešne razvite države, kot so Kanada, Japonska, Nizozemska, Singapur, Irska (tabela 2). Najmanj uspešni pa so stečajni postopki v afriških državah – Angola, Burundi, Čad, Kongo, Gana, kjer je povprečna starost stečajnega zakona 40 let.

Tabela 2: Države, ki so najbolj/najmanj uspešne pri izpolnjevanju ciljev stečajnega postopka

Najbolj uspešne	*Najmanj uspešne*
Singapur	Angola
Finska	Burundi
Norveška	Kongo
Nizozemska	Gvineja
Japonska	Ruanda
Kanada	Togo
Belgija	Čad
Latvija	Gana
Koreja	Honduras
Nova Zelandija	

Vir: Doing Business in 2004, 2004, str. 77.

4.2 Vzroki za stečaj podjetja

Vzrokov za stečaj podjetja je več, od povsem globalnih, kot so razvitost države, v kateri podjetje posluje, razvitost njenega trga, splošna kultura poslovanja in komuniciranja, do notranjih vzrokov v samem podjetju, npr. sposobnost managementa.
Dun in Bradstreet sta na podlagi proučevanja vzrokov propada podjetij na področju ZDA prišla do ugotovitve, da so glede na pogostost najpomembnejši trije vzroki, in sicer ekonomski in finančni faktorji in slabosti v managerskih izkušnjah. Med manj pogostimi vzroki propada podjetij pa so navedeni še zanemarjanje, prevare, katastrofe in strateški faktorji. Vzroki za stečaj podjetij so navedeni v tabeli 1.

Tabela 3: Vzroki propada podjetij

Vzroki	**Delež v %**
Ekonomski faktorji (slabosti v industriji oz.panogi, premajhni dobički)	41.0
Finančni faktorji (veliki operativni stroški, premalo kapitala)	32.5
Faktor izkušenj (premalo poslovnih izkušenj, premalo managerskih izkušenj)	20.6
Zanemarjanja (slabe delovne navade, poslovni konflikti)	2.5
Prevara	1.2
Katastrofa	1.1
Strateški faktorji (težave pri izterjavah, predimenzionirabje)	1.1
Vsota	**100.0**

Vir: Kumer, 2001, str. 5.

Med pogostejše vzroke za stečaj podjetij v Sloveniji lahko štejemo izgubo pomembnih jugoslovanskih trgov, neplačevanje obveznosti s strani dolžnikov podjetja in kot najpogostejše napačno strategijo in s tem povezane napačne temeljne odločitve pri upravljanju in vodenju podjetja.

4.3 Alternativni načini reševanja podjetij s finančnimi težavami v ameriški ekonomiji

Zadolženo podjetje ima za rešitev svojih težav na razpolago več alternativ, od katerih predstavlja stečaj podjetja zadnji korak. Ker pa je formalni stečajni postopek lahko drag in dolgotrajen, se podjetja poslužujejo različnih izvensodnih postopkov, ki omogočajo hitrejšo poravnavo dolgov in/ali večji znesek, ki je na razpolago za poplačilo upnikov.

Kadar je zaželeno, da podjetje nadaljuje s poslovanjem in analize kažejo, da bo ob sprejemu določenih ukrepov podjetje v prihodnosti lahko poslovalo z dobičkom, se upniki in dolžniki dogovorijo za izvensodno - prostovoljno poravnavo (restrukturiranje dolga). Lahko pa se začne postopek reorganizacije pod vodstvom stečajnega sodišča v sladu z 11. poglavjem ameriške stečajne zakonodaje - Bankruptcy Reform Act.

Kadar je podjetje več vredno ″mrtvo kot živo″ ali kadar postopka reorganizacije ni možno izvesti in so upniki izpostavljeni prevelikim izgubam v primeru nadaljevanja poslovanja, se

opravi neformalna likvidacija izven sodišča s prenosom premoženja na upnike ali pa se opravi likvidacija na stečajnem sodišču v skladu s 7. poglavjem ameriške stečajne zakonodaje.

Prošnjo za začetek postopka (stečaja in reorganizacije) v skladu s stečajnim zakonom lahko vloži dolžnik sam ali pa njegovi upniki. V prvem primeru gre za prostovoljni zahtevek in ni nujno, da je dolžnik plačilno nesposoben, potrebna je le njegova izjava, da ima dolgove. V drugem primeru, ko gre za neprostovoljni zahtevek, morajo prošnjo vložiti najmanj trije upniki, katerih nezavarovane terjatve skupaj znašajo najmanj 5000 USD. V primeru, da je upnikov manj kot 12, lahko neprostovoljno prošnjo vloži en sam upnik, katerega terjatev mora prav tako znašati najmanj 5000 USD. Stečajno sodišče odobri začetek postopka, če dolžnik v splošnem ne izpolnjuje zapadlih obveznosti ali pa je bil v 120 dneh pred vložitvijo neprostovoljne prošnje nad dolžnikovim premoženjem določen skrbnik. Proti vladnim enotam, kmetom in neprofitnim korporacijam neprostovoljne prošnje za začetek postopka ni mogoče vložiti.

Izvensodna poravnava se opravi prostovoljno na predlog dolžnika. Le-ta skliče sestanek z upniki, predstavi finančno situacijo, vzroke neuspeha in pripravi plan poravnave. V njem dolžnik predlaga odlog plačila z eventualnim popolnim izplačilom dolgov v obrokih, sorazmerno gotovinsko poplačilo z delnim odpisom dolgov ali kombinacijo obeh. Plan poravnave je sprejet, če se z njim strinja večina upnikov, kar pa pogosto predstavlja največji problem pri izvedbi izvensodne poravnave, saj je težko doseči enostransko sprejetje plana s strani upnikov. V primeru, da se s planom ne strinja le nekaj upnikov, dolžnik z njegovo pripravo, vendar mora te upnike v celoti izplačati. Ker v izvensodni poravnavi sodišče ne prevzeme skrbništva nad premoženjem dolžnika, je le-to pogosto tarča napadov posameznih upnikov.

Postopek reorganizacije se opravi v skladu z 11. poglavjem stečajnega zakona. V času postopka reorganizacije lahko podjetje upravlja še naprej dolžnik sam ali pa se na zahtevo upnikov imenuje upravitelj. Da bi dolžnikovo premoženje ostalo nepoškodovano in bi bilo omogočeno nemoteno poslovanje, zakon določa avtomatično ustavitev vseh akcij upnikov do zaključka postopka. Avtomatična ustavitev preprečuje vsak posamičen poskus upnikov, ki imajo do dolžnikovega premoženja določene pravice, da bi si prilastili to premoženje ali pridobili nadzor nad stečajno maso.

V postopku reorganizacije dolžnik izdela plan izplačil s seznamom terjatev upnikov in predlaganim načinom izvedbe plana (prodaja celotnega premoženja ali posameznih enot podjetja, izplačilo upnikov s prihodnjim odhodkom ali z izdajo vrednostnih papirjev). V planu morajo biti terjatve razvrščene v razrede glede na podobnost, pri tem pa so upniki v istem razredu obravnavani enako, razredi med seboj pa različno. Dolžnik mora sodišču predložiti izdelan plan v 120 dneh po razglasitvi začetka postopka, dodatnih 60 dni pa ima na razpolago za sprejetje plana. O planu glasujejo upniki po posameznih razredih terjatev. Šteje se, da je posamezni razred plan sprejel, če so zanj glasovali upniki, ki imajo skupno

več kot dve tretjini vseh terjatev in če je zanj številčno glasovala več kot polovica upnikov v razredu. Prav tako pa je potrebna odobritev plana s strani lastnikov, in sicer dve tretjini glasov. Plan je veljaven, ko ga potrdi sodišče.

Prenos dolžnikovega premoženja na upnike predstavlja neformalni postopek ukinitve podjetja, ki pa je primeren le za majhna podjetja. V tem postopku dolžnik prostovoljno prenese pravico razpolaganja s svojim premoženjem na skrbnika, ki ga lahko sam izbere. Naloga skrbnika je, da premoženje prevzame, pregleda in ga proda. To lahko opravi na javni dražbi ali pa opravi zasebno prodajo. Dobiček od prodaje razdeli upnikom sorazmerno, vendar z upoštevanjem zakonsko določenih prednostnih izplačil.

Postopek prenosa premoženja na upnike je uspešen, če se z njim strinjajo skoraj vsi upniki; če jih ugovarja le nekaj, jih skrbnik lahko izplača, če se s tem strinjajo. Kadar postopku prenosa premoženja nasprotujejo vsaj trije upniki s skupnim zneskom terjatev 5000 USD, lahko vložijo prošnjo za stečaj. Ko je vložena prošnja za stečaj, skrbnik preda nadzor nad premoženjem stečajnemu upravitelju. Prošnjo za stečaj mora vložiti tudi dolžnik sam, in sicer če ne uspe dobiti soglasja skoraj vseh upnikov in če se želi dokončno znebiti dolgov, kajti postopek prenosa premoženja ne omogoča odpisa dolgov podjetja.

Stečajni postopek v skladu s 7. poglavjem stečajnega zakona se opravi pod vodstvom stečajnega sodišča. Sodišče določi stečajnega upravitelja, ki opravi likvidacijo in prodajo dolžnikovih sredstev (običajno z javno licitacijo) ter izplača upnike v skladu s prioritetami. Najprej so izplačani imetniki zavarovanih terjatev, nato imetniki splošnih nezavarovanih terjatev, ki so terjatve pravočasno prijavili, in nazadnje upniki, ki so svoje terjatve prijavili naknadno. Če po izplačilu celotnih terjatev ostane še kaj sredstev na razpolago, se ta sredstva razdelijo lastnikom podjetja.

Stečajni zakon dovoljuje, da lahko podjetje vloži zahtevek za stečajni postopek ali postopek reorganizacije tudi v primeru, ko finančne projekcije nakazujejo, da bi nadaljevanje poslovanja pod obstoječimi pogoji vodilo v plačilno nesposobnost (Brigham, Daves, 2002, str. 853). To določilo je podjetje Continental Airlines leta 1983 uporabilo za razveljavitev kolektivnih pogodb in tako doseglo znižanje stroškov dela ter se izognilo plačilni nesposobnosti. Podjetje je pripravilo plan reorganizacije, ki je vseboval korenite spremembe v vseh pogodbah vključno s kolektivnimi pogodbami. Stečajno sodišče je plan potrdilo in dovolilo razveljavitev kolektivnih pogodb ter rešilo poslovanje podjetja še pred nastankom finančnih težav.Stečajno zakonodajo so podjetja uporabila tudi za reševanje številnih pravnih tožb, ki so onemogočale normalno poslovanje. Primer sta podjetji The Manville asbestos in A.H. Robins Dalkon Shield, ki sta s pomočjo stečajnega zakona dosegli boljšo poravnavo tožb, kot bi v primeru reševanja posamezne tožbe na sodišču.

Ameriška stečajna zakonodaja je pogosto opisana kot dolžniku naklonjena zakonodaja, katere primarni cilj je reševanje zadolženih podjetij. Michael Jensen je zapisal, da je ameriška stečajna zakonodaja že v osnovi zgrešena; je draga, izziva konflikt interesov med

posameznimi razredi upnikov in pogosto je potrebno več let za odločitev o posameznem primeru (Brealey, Myers, 2000, str. 534). Jensen zato predlaga, da naj bi se za vsako bankrotirano podjetje zahtevala takojšnja licitacija, dobiček od prodaje pa naj bi se razdelil med upnike glede na vrstni red poplačila. V osnovi naj bi stečajni postopek zagotovil prerazporeditev produkcijskih sredstev v najbolj produktivno uporabo.

4.4 Stečajni postopek po slovenski zakonodaji

4.4.1 Pogoji za uvedbo stečajnega postopka

Stečajni postopek, ki ga pri nas ureja Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (v nadaljevanju ZPPSL), je posebna vrsta sodnega postopka, ki se opravi nad dolžnikom, ki je dalj časa plačilno nesposoben-insolventen in/ali prezadolžen. "Dalj časa trajajoča" plačilna nesposobnost je natančneje opredeljena v ZFPP (1999), in sicer kot dolžnikova nesposobnost pravočasno izpolnjevati v plačilo zapadle obveznosti in njegova nezmožnost, da jo v dveh mesecih od nastanka z ustreznimi ukrepi odpravi. Po dveh mesecih mora dolžnik preučiti možnosti nadaljnjega poslovanja. Če pri tem oceni, da z ustrezno finančno reorganizacijo in prisilno poravnavo ni mogoče odpraviti plačilne nesposobnosti in izboljšati poslovanja, mora uprava pristojnemu sodišču predlagati začetek stečajnega postopka. Tako mora uprava ravnati tudi v primeru, ko nastopi prezadolženost, ki pomeni, da so obveznosti podjetja višje od premoženja podjetja.

Cilj stečajnega postopka z vidika upnikov je unovčenje celotnega dolžnikovega premoženja z namenom njihovega sočasnega in sorazmernega poplačila. Z vidika gospodarstva pa dokončno prenehanje dolžnikovih pravnih razmerij oziroma dolžnika samega in njegov izbris iz sodnega registra.

4.4.2 Uvedba in začetek stečajnega postopka

Stečajni postopek se uvede z vložitvijo pisnega predloga. Lahko ga vloži dolžnik sam, upnik ali osebno odgovorni družbenik. Predlagatelj mora utemeljiti obstoj stečajnega razloga, to je plačilne nesposobnosti in/ali prezadolženosti. Plačilna nesposobnost je vidna navzven in se lahko utemelji s podatki o ustavitvi plačil z dolžnikovih računov. Medtem ko prezadolženost ni nujno vidna navzven, zato običajno ni stečajni razlog, na katerega bi se skliceval upnik, ampak se nanj sklicuje dolžnik oziroma lastnik, saj ima podatke o poslovanju, ki mu omogočajo presojanje o prezadolženosti (Hieng, 2002, str. 21).

Brez pisnega predloga pa se lahko stečaj uvede v treh primerih:

- če se v okviru postopka prisilne poravnave poravnalni senat na podlagi obrazložitve upnika ugotovi, da ni možnosti, da bi dolžnik izpolnil obveznosti na podlagi predloga za prisilno poravnavo;
- če upniki na naroku za prisilno poravnavo zavrnejo njeno sklenitev, ker pri glasovanju ni dosežena večina, potrebna za njeno sprejetje;

- če ga predlaga likvidacijski upravitelj, ker likvidacijska masa ne omogoča poplačila celotnih terjatev vseh upnikov.

Čeprav zakon ne določa formalnih sestavin, naj bi predlog za uvedbo stečajnega postopka vseboval podatke o sodišču, predlagatelju in dolžniku. Dolžnikov predlog naj bi poleg tega vseboval tudi seznam upnikov in podatke o premoženju, saj se stečajni postopek izvede le, če premoženje zadošča vsaj za kritje stroškov postopka. Iz upnikovega predloga pa naj bi bil razviden obstoj njegove terjatve in vsaj še enega upnika, kajti v nasprotnem primeru se stečajni postopek ne izvede.

ZPPSL (1999) določa dve izjemi od naštetih pogojev za začetek stečajnega postopka. Če se pred uvedbo stečajnega postopka ali med njim ugotovi, da dolžnikovo premoženje ne zadošča niti za kritje stroškov postopka, se stečajni postopek sicer začne, vendar se takoj zaključi. Smisel tega določila je, da nastane pravna podlaga za prenehanje dolžnika in s tem podlaga za njegov izbris iz sodnega registra. Izjemoma se stečajni postopek začne tudi, če upnik v svojem predlogu dokaže, da bo v stečajnem postopku izpodbijal pravna dejanja pred njegovim začetkom in tako zagotovil vrnitev premoženja v stečajno maso ali če izkaže obstoj premoženja, ki zadostuje za poplačilo njegove terjatve.

Če upnikovemu predlogu dolžnik ne ugovarja ali pa predlog poda dolžnik sam in so hkrati izpolnjeni prej našteti pogoji, se stečajni postopek začne s sklepom, ki ga izda stečajni senat brez naroka. Narok, na katerem se odloča o uvedbi stečajnega postopka, se opravi le, če dolžnik upnikovemu predlogu nasprotuje.

Stečajni postopek se začne s sklepom in hkratnim nabitjem oklica na oglasno desko sodišča, ki se objavi tudi v Uradnem listu Republike Slovenije. Z dnem nabitja oklica pa nastanejo naslednje pravne posledice začetka stečajnega postopka: nastopi omejitev dolžnikove pravne in poslovne sposobnosti, pravice in pooblastila poslovodnih organov, organov upravljanja in zastopnikov dolžnika preidejo na stečajnega upravitelja, prenehajo delovna razmerja zaposlencev in oblikuje se stečajna masa.

Pri stečaju je treba ločiti dve časovni točki, in sicer začetek in zaključek stečajnega postopka. Začetek stečajnega postopka je začetek postopka, v katerem bo prenehala pravna oseba, nad katero se stečaj vodi, hkrati pa z začetkom stečajnega postopka dolžnik kot pravna oseba še ne preneha (Prelič, 2003, str. 8). Kot pravna oseba preneha šele z dnem vpisa sklepa o zaključku stečajnega postopka v sodni register.

4.4.3 Organi v stečajnem postopku

Organi, ki sodelujejo v stečajnem postopku, so trije, in sicer stečajni senat, stečajni upravitelj in upniški odbor.
Stečajni senat (sodišče), ki je glavni organ v stečajnem postopku, sestavljajo trije poklicni sodniki, od katerih je eden predsednik senata. Predsednik stečajnega senata je pristojen za vsa vprašanja v zvezi z izvedbo stečajnega postopka, predvsem pa nadzoruje poslovanje stečajnega upravitelja in mu daje obvezna navodila. Stečajni senat odloča o začetku stečajnega postopka, postavlja in po potrebi odstavlja stečajnega upravitelja ter določa nagrado za njegovo delo, potrjuje predračun stroškov stečajnega postopka, izda sklep o glavni razdelitvi stečajne mase in o zaključku stečajnega postopka ter opravlja drugo delo, ki ga določa zakon.

Stečajni upravitelj mora biti, glede na naravo posla, ki ga mora opraviti, ustrezno strokovno usposobljen, opraviti mora strokovni izpit in imeti dovoljenje za opravljanje te funkcije. Svoje delo mora opravljati vestno, poleg tega pa mora biti pošten in nepristranski. V stečajnem postopku, kot dolžnikov zakoniti zastopnik, vodi njegove posle, poleg tega pa mora ažurirati knjigovodsko evidenco od dneva začetka stečajnega postopka, sestaviti načrt poteka stečajnega postopka, popisno komisijo, začetno stečajno bilanco in osnutek glavne razdelitve ter skrbeti za izterjavo dolžnikovih terjatev in unovčitev dolžnikovih stvari.

Pomembna naloga stečajnega upravitelja je zavarovati stečajno maso. V ta namen odpre pri organizaciji, ki opravlja za dolžnike posle plačilnega prometa, nov račun, na katerega se prenesejo sredstva z dolžnikovih ugaslih računov in preko katerega se bo opravljalo poslovanje stečajnega dolžnika.

Za svoje delo ima stečajni upravitelj pravico do povračila stroškov in do nagrade za delo. O povračilu stroškov se navadno odloča med potekom stečajnega postopka, o nagradi za delo pa na koncu postopka. Merila za določanje nagrade za delo pa so (Odredba o merilih za določanje nagrad stečajnim upraviteljem in upraviteljem prisilne poravnave, 1994):

- vrednost stečajne oziroma razdelitvene mase,
- nadaljevanje proizvodnje in opravljanje drugih tekočih poslov potem, ko je stečajni postopek že začet,
- število zaposlencev ob začetku stečajnega postopka,
- število prijavljenih terjatev,
- težavnost stečajnega postopka, ki se oceni z vrsto in obliko premoženja stečajnega dolžnika in z zahtevnostjo unovčenja tega premoženja.

Upniški odbor ustanovi stečajni senat. Njegova osnovna naloga je, da skrbi za zavarovanje koristi upnikov v stečajnem postopku. Ustanovitev upniškega odbora je v zakonu zapisana kot obvezna, razen če je stečajna masa neznatna ali če bi to privedlo do povečanja stroškov stečajnega postopka.

4.4.4 Stroški stečajnega postopka

Uvedba stečajnega postopka in sam postopek povzročata stroške. Že pred začetkom stečaja nastanejo stroški objave oklica stečajnega postopka v Uradnem listu Republike Slovenije in drugih objav, zato stečajni senat določi velikost predujma, ki ga je dolžan položiti predlagatelj stečajnega postopka. Predujem se všteje med stroške stečajnega postopka, za katere je značilno, da se poplačajo v celoti in prednostno še pred glavno delitvijo stečajne mase.

Glavni stroški, ki nastanejo po začetku stečajnega postopka, pa so:
- nagrada in nujni stroški stečajnega upravitelja,
- stroški članov upniškega odbora, če je imenovan,
- stroški in nagrade morebitnim zunanjim sodelavcem in izvedencem, ki opravljajo dela oziroma storitve za potrebe postopka,
- stroški prodaje dolžnikovega premoženja in izterjave terjatev,
- pravdni in odvetniški stroški, sodne in morebitne druge takse,
- stroški oziroma terjatve upnikov, nastale med stečajnim postopkom zaradi nadaljevanja začetih poslov, sklepanja novih poslov in nadaljevanja proizvodnje (z namenom povečati obseg stečajne mase),
- vse druge terjatve, ki nastanejo po začetku stečajnega postopka,
- zavarovalnine, javne dajatve (davki), socialne dajatve.

4.4.5 Položaj upnikov in zaposlencev v stečajnem postopku

Upnike stečajnega dolžnika lahko v grobem razdelimo na pet skupin (Hieng, 2002, str. 22):

1. *Izločitveni upniki* so tisti, ki imajo stvarno ali obligacijsko pravico, na podlagi katere lahko zahtevajo izločitev iz stečajne mase stvari, ki ne pripadajo stečajnemu dolžniku.
2. *Ločitveni upniki* so tisti, ki imajo pravico do posebnega poplačila iz določenega dolžnikovega premoženja (zastavna pravica, pravica poplačila in druge ločitvene pravice).
3. *Pobotni* so upniki, katerih terjatve se v stečajnem postopku lahko pobotajo z dolžnikovimi nasprotnimi terjatvami.
4. *Upniki stečajne mase* so upniki stečajnega dolžnika, katerih terjatve nastanejo po začetku stečajnega postopka, in sicer v zvezi z zbiranjem, ohranjanjem in unovčevanjem stečajne mase ter v zvezi z izpeljavo samega stečajnega postopka. Poplačajo se kot stroški stečajnega postopka prednostno in v celoti.

5. *(Navadni) Stečajni upniki* so tisti, katerih terjatve izvirajo iz pravnih razmerij s stečajnim dolžnikom, nastalih pred začetkom stečajnega postopka. Poplačajo se sorazmerno iz sredstev stečajne mase, ki ostanejo po poplačilu stroškov stečajnega postopka.

V soglasju s predsednikom stečajnega senata, se lahko s potrebnim številom zaposlencev sklene delovno razmerje za določen čas. Izjemoma za posamezne primere pa tudi pogodbe o delu, z namenom dokončanja nujnih poslov in izvršitev nalog, ki jih je treba opraviti v stečajnem postopku. Plače novih zaposlencev, oziroma prejemki na podlagi pogodb o delu so stroški stečajnega postopka in se zato prednostno in v celoti poravnajo iz oblikovane stečajne mase.

Kot stroški stečajnega postopka pa se poplačajo tudi naslednje privilegirane terjatve zaposlencev, in sicer:

- plače in nadomestila plač za obdobje zadnjih treh mesecev pred začetkom postopka, v velikosti izhodiščnih plač ,
- odškodnine za nesreče pri delu in poklicne bolezni, priznane pred začetkom stečajnega postopka,
- nadomestilo plač za čas neizrabljenega rednega letnega dopusta za tekoče koledarsko leto,
- neizplačane odpravnine v višini in pod pogoji, kot gredo presežnim zaposlencem po zakonu o delovnih razmerjih, vendar največ v velikosti, določeni za presežne zaposlence.

4.4.6 Oblikovanje stečajne mase

Stečajna masa se oblikuje z dnem začetka stečajnega postopka in je namenjena poplačilu dolžnikovih upnikov. V stečajno maso gre vse premoženje, ki ga ima dolžnik ob začetku stečajnega postopka (vsa dolžnikova sredstva v aktivah), povečuje pa jo vse premoženje, ki ga pridobi do zaključka postopka. Če se opravi stečaj osebno odgovornega družbenika, gre v stečajno maso tudi njegovo premoženje.

Ob začetku stečajnega postopka se stečajna masa lahko oceni na podlagi trenutnih knjigovodskih podatkov, natančneje pa se ugotovi med postopkom po popisu dolžnikovega premoženja in njegovem ovrednotenju ter na tej podlagi sestavljenih računovodskih izkazih (Hieng, 2002, str. 22).

Pri oblikovanju stečajne mase in obvladovanju stroškov vodenja stečajnega postopka so izrednega pomena analize sredstev in obveznosti do virov sredstev stečajnega dolžnika (Ščap, 1999, str. 78). Gre za metode sistematičnega in organiziranega raziskovanja posameznih faz poteka stečajnega postopka s ciljem, doseči čim večjo stečajno maso ob čim nižjih stroških stečajnega postopka.

Unovčevanje dolžnikovega premoženja

Unovčevanje dolžnikovega premoženja je podrejeno temeljnemu načelu stečajnega postopka, ki določa, da mora biti stečajni postopek hiter. Pri unovčevanjem premoženja pa se hkrati uresničuje tudi interes po čim višji prodajni ceni. Hitrost prodaje in visoka prodajna cena pa sta v določenem nasprotju. Hitrost pri prodaji lahko namreč povzroči nižjo prodajno ceno, vendar se z njo lahko doseže tudi več pozitivnih učinkov. S hitro prodajo se prepreči tehnološko staranje sredstev dolžnika, stečajni stroški se znižujejo, hitro delno poplačilo terjatev stečajnih upnikov povzroči v končni fazi višji odstotek poplačila in neunovčena sredstva, ki so do unovčenja največkrat neproduktivna, dobijo novega lastnika, ki ta sredstva vključi v proizvodni proces (Jadek, 1995, str. 784). Razmišljanje, kdaj je pravi čas za prodajo, je zelo težavno, saj je vsaka prodaja enkraten in neponovljiv pravni posel. Dilemo, večja hitrost postopka ali višja prodajna cena, je potrebno rešiti v korist hitrosti postopka in dolžnikovo premoženje unovčiti čim prej in po prodajni ceni, ki je tisti trenutek najvišja.

Sredstva, ki oblikujejo stečajno maso, se unovčijo s prodajo vsega dolžnikovega premoženja, razen tistega, ki je z zakonom izvzeto iz prodaje (na primer premoženje, nad katerim ima upnik izločitveno pravico) in z izterjavo terjatev. Temeljni cilj unovčenja je pridobiti čim večjo stečajno maso, iz katere bodo upniki čim bolje poplačani. Če pa premoženja, ki pride v stečajno maso, ni mogoče prodati, se razdeli upnikom, če ga sprejmejo, pri čemer se upošteva višina njihovih terjatev. Premoženje, ki ga ni mogoče razdeliti upnikom, se izroči z zakonom določenemu organu ali organu lokalne skupnosti.

Načini unovčevanja dolžnikovega premoženja

ZPPSL (1999) predvideva javno dražbo kot osnovni način unovčevanja premoženja, hkrati pa dopušča izjemo, kjer se lahko stečajni senat odloči o drugačnem načinu prodaje premoženja, in sicer z zbiranjem ponudb ali z neposredno pogodbo. Stečajni senat bo odredil drugačen način prodaje sredstev, ko je utemeljeno pričakovati, da ne bodo doseženi slabši pogoji kot v primeru javne dražbe.

Javna dražba je najboljša v primeru, ko se pričakuje udeležba večjega števila kupcev, torej ko gre za tržno zelo zanimive manjše nepremičnine, saj zainteresirane kupce sili k višanju cene. Tako se pričakuje, da bo na podlagi javne dražbe dosežena najvišja cena. Pri prodaji sredstev velike vrednosti je takšen začetek unovčevanja premoženja verjetno nujen. Po neuspešnih javnih dražbah pa je treba razmisliti o zbiranju ponudb in neposredni pogodbi.

Zbiranje ponudb je veliko bolj fleksibilen način unovčevanja dolžnikovega premoženja. V oglasu za zbiranje ponudb je treba definirati minimalne pogoje, ki naj bi jih ponudnik upošteval, vendar imajo ponudniki večjo možnost prilagajanja ponudbe lastnim sposobnostim, kot to lahko storijo na javni dražbi.

Glede na načelo hitrosti stečajnega postopka je *neposredna pogodba* najustreznejši način prodaje dolžnikovega premoženja. Ker ni javnega tekmovanja, je neposredna pogodba primerna za sredstva manjše vrednosti, kajti v tem primeru bi bili stroški javne dražbe nesorazmerni vrednosti sredstva.

Poleg zgoraj naštetih načinov pa se dolžnik lahko *proda kot pravna oseba*. O tem odloči stečajni senat samo pod pogojem, da se s prodajo celotnega premoženja dosežejo ugodnejši pogoji za poplačilo upnikov, to je višja kupnina. Pri prodaji dolžnika kot pravne osebe gre za posebno obliko prodaje vseh sredstev[2] pravne osebe, ki že imajo svojo organizacijsko obliko, s kakršno je pravna oseba vpisana v sodni register (Hieng, 2002, str. 25). Po plačilu kupnine stečajni senat ustavi postopek zoper stečajnega dolžnika in nadaljuje postopek razdelitve stečajne mase. Terjatve proti prodanemu dolžniku, nastale do njegove izročitve kupcu, se poplačajo iz stečajne mase. Izločitveni upniki obdržijo svoje pravice in jih lahko uveljavljajo tudi pri kupcu dolžnika kot pravne osebe, v veljavi pa ostanejo tudi ločitvene pravice upnikov.
Ta alternativa prodaje je koristna tudi z narodnogospodarskega vidika, saj se pretežni del delovnih mest ohrani, sredstva stečajnega dolžnika pa ne stojijo neizkoriščena.

4.4.7 Prijavljanje terjatev

Upniki stečajnega dolžnika morajo prijaviti svoje terjatve v roku dveh mesecev od dneva, ko je oklic o začetku stečajnega postopka objavljen v Uradnem listu Republike Slovenije. Prijava terjatev je nujna, če želijo biti upniki udeleženi v stečajni masi. Če tega ne storijo ali zamudijo predpisani rok, izgubijo pravico do uveljavljanja terjatev v stečajnem postopku.

Svoje terjatve morajo prijaviti vsi upniki, tudi tisti z izločitvenimi in ločitvenimi pravicami ter tisti, za katerih terjatve tečejo pravdni postopki. Izjema so upniki, katerih terjatve se v stečajnem postopku lahko pobotajo, vendar pa mora upnik o pobotu obvestiti stečajnega upravitelja v izogib morebitnim zapletom in stroškom. Prijavljajo se le tiste terjatve, ki so nastale pred začetkom stečajnega postopka. Terjatve, ki nastanejo kasneje, so praviloma stroški stečajnega postopka in se poravnavajo sproti in v celoti.

Ob uvedbi stečajnega postopka pride do nekaterih sprememb glede terjatev upnikov:
- vse denarne in nedenarne terjatve upnikov, ki še niso zapadle v plačilo, se z dnem začetka stečajnega postopka štejejo za zapadle;
- nedenarne terjatve se spremenijo v denarne, in sicer po cenah na dan začetka stečajnega postopka;
- terjatve v tujih valutah se prijavijo v tolarski protivrednosti po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan začetka stečajnega postopka.

[2] Namreč obveznosti, ki so prijavljene v stečajnem postopku kot terjatve upnikov, ostanejo v stečajni masi.

Prijavljene terjatve upnikov se preizkušajo na naroku za preizkus terjatev. Preizkušajo se le pravočasno prijavljene terjatve, vse druge se zavržejo. To je nujno, ker se pojavljajo tudi nepošteni upniki, ki prijavijo mnogo višje terjatve, kot jim v resnici dolguje podjetje v stečaju, in s tem seveda lahko oškodujejo poštene upnike.

Stečajni upravitelj se mora do vsake prijavljene terjatve, ločitvene in izločitvene pravice opredeliti, ali jo priznava ali prereka. Podobno lahko storijo tudi upniki. Terjatev oziroma ločitvena ali izločitvena pravica se šteje za priznano, če je ne prerekata niti stečajni upravitelj niti upniki. Če je terjatev na naroku prerekana, mora upnik v 15 dneh od vročitve sklepa začeti postopek pred sodiščem, ki naj ugotovi obstoj prerekane terjatve.

4.4.8 Poplačilo upnikov

Razdelitev stečajne mase se lahko začne že, ko je unovčen precejšen del dolžnikovega premoženja. Le-ta se razdeli na podlagi pravnomočnega sklepa o glavni razdelitvi, ki ga izda stečajni senat po uspešni obravnavi osnutka glavne razdelitve na naroku.

Najprej se iz posebne stečajne mase, ki jo tvori premoženje, na katerem obstajajo ločitvene pravice, poplačajo ločitveni upniki. Če pa je terjatev ali ločitvena pravica prerekana, se iz kupnine izloči ustrezen del za zavarovanje izplačila za čas do pravnomočne sodne odločitve. V nadaljevanju se iz splošne stečajne mase poplačajo stroški stečajnega postopka in privilegirane terjatve. Po celotnem poplačilu stroškov stečajnega postopka in z njimi izenačenih terjatev ostane za delitev tako imenovana razdelitvena masa, ki je namenjena poplačilu navadnih upnikov, katerih terjatve so nastale do začetka stečaja. Te terjatve se poplačajo v enakem deležu od njihove priznane vrednosti. Izračun tega deleža je tak (Hieng, 2002, str. 34):

$$\%\ \text{poplačila upnikov} = \frac{\text{znesek, namenjen za izplačilo terjatev upnikov}}{\text{znesek celotnih priznanih terjatev upnikov}} \times 100$$

Razdelitvena masa, ki ostane po celotnem poplačilu vseh navadnih upnikov, se razdeli delničarjem oziroma lastnikom deležev, in sicer sorazmerno z nominalno vrednostjo njihovih delnic oziroma deležev, razen če akt o ustanovitvi za posamezne razrede delnic oziroma deležev ne določa drugače.

4.4.9 Zaključek stečajnega postopka

Stečajni postopek se zaključi, ko stečajni upravitelj poda poročilo o svojem delovanju in ko so zaključena vsa opravila. Stečajni postopek zaključi stečajni senat s sklepom, ki se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Pravnomočni sklep o zaključku stečaja se vpiše tudi v sodni register in s tem dolžnik kot pravna oseba dokončno preneha. V primeru prodaje dolžnika kot pravne osebe se v sodni register vpiše kupec kot ustanovitelj.

Dolžnik izide iz stečajnega postopka kot pravna oseba, kakršna je bila pred začetkom stečajnega postopka, vendar oproščena vseh obveznosti, nastalih do ustavitve stečajnega postopka zoper njo.

4.4.10 Skrajšani stečajni postopek

Skrajšani stečajni postopek se opravi, če po poprejšnji oceni stečajna masa ni vredna več kot 10 milijonov tolarjev. O tem odloči stečajni senat že ob začetku postopka ali pa med potekom rednega stečajnega postopka, če je šele takrat ugotovljena prava velikost stečajne mase. Smisel skrajšanega stečajnega postopka izhaja iz načel ekonomičnosti in hitrosti, saj je takšen postopek bistveno cenejši in hitrejši, kar je skladno z že tako majhno stečajno maso.

4.4.11 Umik predloga, zavrnitev in ustavitev stečajnega postopka

Do začetka stečajnega postopka, ki se formalno začne z dnem nabitja oklica na oglasno desko sodišča, lahko predlagatelj (upnik ali dolžnik sam) svoj predlog umakne in stečajni senat postopek ustavi.

Pred začetkom stečajnega postopka se predlog za njegov začetek lahko zavrne, če stečajni senat ugotovi, da je v času predhodnega postopka dolžnik postal plačilno sposoben in lahko sproti poravnava svoje obveznosti. Stečajni postopek se lahko zavrne tudi na naroku za obravnavo, če so izpolnjeni pogoji za začetek stečajnega postopka, in če se dokaže, da pogoji za stečaj niso izpolnjeni, stečajni senat zavrne predlog za začetek postopka.

Ko pa se stečajni postopek začne, ga je mogoče ustaviti le, če se na predlog stečajnega upravitelja ali lastnikov s kapitalsko večino in ob soglasju stečajnega senata začne prisilna poravnava. Če je potrjena, se stečajni postopek ustavi.

4.4.12 Goljufije v zvezi s stečaji

Med goljufije v zvezi s stečaji se uvrščata lažni stečaj in povzročitev stečaja z nevestnim gospodarjenjem (Marjetič, 2002, str. 14).

Lažni stečaj je dejanje navideznega ali dejanskega poslabšanja svojega premoženjskega stanja ali premoženjskega stanja drugega dolžnika. Goljuf stečaj povzroči s tem, da se namerno izogne poravnavi obveznosti. Do takih primerov lahko pride, ko nekdo:

- premoženje ali njegov del, ki sodi v stečajno maso, navidezno proda, brezplačno odstopi, odtuji za izredno nizko ceno ali uniči;
- sklene lažno pogodbo o dolgu ali prizna neresnične terjatve;
- prikrije, uniči, predrugači ali vodi poslovne knjige ali listine tako, da se iz njih ne more ugotoviti dejansko premoženjsko stanje.

Storilec lažnega stečaja se kaznuje z zaporom od šestih mesecev do petih let.

Z *nevestnim gospodarjenjem* povzroči stečaj, kdor ve, da sam ali kdo drug ni zmožen plačila, pa kljub temu:

- nesmotrno troši sredstva ali jih odtujuje za izredno nizko ceno,
- ustvarja velike dolgove,
- prevzema nesorazmerne obveznosti, sklepa ali obnavlja pogodbe z osebami, za katere ve, da ne morejo poravnati svojih obveznosti,
- opušča pravočasno uveljavitev terjatev ali kako drugače očitno krši svoje dolžnosti pri upravljanju s premoženjem ali pri vodenju gospodarske dejavnosti.

Takšno početje lahko pripelje do stečaja in velike premoženjske škode za upnike, zato se storilca lahko kaznuje z zaporno kaznijo do petih let.

4.4.13 Značilnosti stečajnih postopkov v Sloveniji v obdobju 1995-2000

V nadaljevanju so predstavljene nekatere značilnosti zaključenih stečajev podjetij v Sloveniji v obdobju 1995-2000 na podlagi raziskave, ki jo je opravil Igor Kumer (2001, str. 83).

Glede na lastninsko strukturo je bilo od celotnega števila stečajev dobrih 80% zaključenih v podjetjih v zasebni lastnini, samo 10% pa v državni lasti. To je posledica lastninjenja obstoječih družbenih podjetij, kot tudi velikega števila po osamosvojitvi nastalih zasebnih podjetij. Največji delež (86%) stečajnih postopkov je bil opravljen v podjetjih z do 50 zaposlenimi, med katerimi prevladujejo podjetja z 1-5 zaposlenimi, kar je povsem druga slika kot v začetku 90-ih let. Opazen je tudi porast stečajev med podjetji v storitveni dejavnosti, kot so trgovina, posredništvo, poslovanje z nepremičninami in popravila (55,5%), medtem ko je delež podjetij v predelovalni dejavnosti manj zastopan (30%). To je posledica splošnih trendov v svetovnem gospodarstvu, kjer storitvene dejavnosti po deležu presegajo delež tradicionalnih industrijskih dejavnosti.

Povprečni čas trajanja stečajnega postopka v tem obdobju je znašal 10,9 mesecev, kar je v primerjavi z drugimi državami kratek čas, npr. v ZDA je ta čas nekje med 14 in 17 meseci. Dobrih 52% stečajnih postopkov pa se je začelo in zaključilo v istem dnevu, iz česar lahko sklepamo, da podjetja ob stečaju niso imela sredstev niti za plačilo stroškov postopka.

Praksa je pokazala, da bi bile potrebne naslednje spremembe stečajne zakonodaje v Sloveniji (Kumer, 2001, str. 62):

- uvesti bi bilo potrebno imenik stečajnih upraviteljev in licence zanje, svoje delo bi morali opravljati poklicno;
- spremeniti bi bilo potrebno nagrajevanje stečajnih upraviteljev, in sicer tako, da bi bili stimulirani k čimprejšnjemu zaključku svojega dela;
- urediti bi bilo potrebno zavarovanje odgovornosti stečajnega upravitelja, ki bi tako za svoje postopke jamčil z osebnim premoženjem;

- vsi stečajni postopki bi morali biti osredotočeni na enem samem sodišču, da bi se lahko sodniki ustrezno usposobili za odločanje in izognili pritiskom s strani lokalnih interesov;
- v večini zadev bi moral odločati le en stečajni sodnik, senat pa bi odločal le o najpomembnejših vprašanjih;
- potrebne so spremembe določil o prodaji premoženja preko javne dražbe, predvsem glede zagotavljanja hitrosti prodaje sredstev;
- prenehanje obrestovanja v stečaju, kar bi povečalo interes upnikov po čim hitrejšem zaključku stečajnega postopka;
- spremeniti bi bilo potrebno določilo, da je potrebno neizplačane plače po kolektivnih pogodbah prednostno poplačati pred drugimi upniki.

5 RAČUNOVODSTVO PODJETJA V STEČAJU

Računovodski izkazi podjetja morajo biti sestavljeni v skladu z veljavno zakonodajo in ostalimi predpisi določene države, v kateri ima podjetje svoj sedež. V Sloveniji morajo podjetja pri pripravi računovodskih izkazov upoštevati Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD), slovenske računovodske standarde (v nadaljevanju SRS), kodeks računovodskih načel ter druge podzakonske akte in predpise, ki urejajo računovodenje[3].

Pri pripravi računovodskih izkazov je potrebno upoštevati temeljne računovodske predpostavke, ki jih določajo slovenski računovodski standardi (2001) in so naslednje: upoštevanje nastanka poslovnega dogodka, upoštevanje časovne neomejenosti delovanja ter upoštevanje resnične in poštene predstavitve v razmerah spreminjanja vrednosti evra in posamičnih cen, ne pa tudi hiperinflacije.

Predpostavka časovne neomejenosti delovanja, ki je ena temeljnih predpostavk, na kateri temeljijo skoraj vsi SRS (razen SRS 37), pomeni, da je treba računovodske izkaze sestavljati, kot da bo podjetje nadaljevalo poslovanje v dogledni (predvidljivi) prihodnosti in da nima niti namena niti potrebe, da bi ustavilo ali pomembno skrčilo obseg svojega delovanja (Turk et al., 2004, str. 69). V primeru, ko je ta predpostavka izpolnjena, govorimo o delujočem podjetju (ang. going concern). Pravila računovodskega izkazovanja so zato prilagojena potrebam po informacijah, ki so povezane s poslovanjem delujočega podjetja.

Z dnem začetka stečajnega postopka pa predpostavka delujočega podjetja ne velja več. Podjetje (dolžnik) z začetkom stečajnega postopka namreč preneha opravljati dejavnost, njegovo poslovanje pa je omejeno na odprodajo njegovega premoženja, zato se ne more

[3] Računovodenje ne smemo enačiti z računovodstvom. Računovodstvo je **ustroj** računovodskega spremljanja in presojanja v podjetju, računovodenje pa je **dejavnost**, ki jo opravlja računovodja, širše računovodska služba in najširše (posplošeno) računovodstvo (Turk et al., 2004, str. 25).

opirati na splošne slovenske računovodske standarde, ampak zanj velja posebni slovenski računovodski standard: SRS 37 – računovodske rešitve v podjetjih v stečaju ali likvidaciji.

Cilj računovodskih izkazov podjetja v stečaju je dajati informacije o začetni stečajni bilanci, unovčevanju stečajnega premoženja, delovanju podjetja v stečaju in končni stečajni bilanci za stečajne upnike, stečajni senat ter za zainteresirano javnost (Odar, 1997, str. 1011).

5.1 Vpliv računovodske predpostavke delujočega podjetja na računovodenje

Skinner povzema dva pomembna vpliva na računovodske izkaze podjetja (Going concern problems, 1975, odst. 6).

Prvi vpliv se izraža v vrednotenju sredstev. Za delujoče podjetje je znesek, ki bi ga iztržili s prodajo sredstev, v večini primerov zanemarljiv v primerjavi s koristmi, ki jih imajo z njihovo uporabo. Če pa pridobljena korist pri prodaji sredstev presega sedanjo vrednost prihodnjih prihodkov iz poslovanja, je vrednost teh sredstev pomembna. To se lahko zgodi le, če podjetje ne izkorišča konkurenčnih prednosti poslovnih sredstev. Ker pa je večina sredstev narejena za specializirano uporabo, se to pojavi relativno redko.

Drugi vpliv je, da imajo pri veljavnosti predpostavke delujočega podjetja večjo vlogo pričakovani prihodki od poslovanja v prihodnosti kot sredstva in obveznosti v določenem trenutku. To pomeni, da ima izkaz poslovnega izida večji pomen kot bilanca stanja. Pri tem je treba razlikovati med rednimi in izrednimi prihodki oziroma izgubami.

Monntiz razlaga, da predpostavka delujočega podjetja vpliva na razširitev obzorja računovodstva, tako da vrednotenje postavk ni več odvisno od tržne cene in strogih pravnih pravic in obveznosti. Na primer: za zaloge se predpostavlja, da je vrednost dokončanih proizvodov višja od vrednosti samih vhodnih materialov, in to za stroške dela in ostale stroške. To je smiselno pričakovati takrat, ko je delujoče podjetje sposobno prodati dokončane proizvode v okviru rednega poslovanja. Z vrednotenjem zalog po proizvajalnih stroških se predpostavlja, da bo delujoče podjetje dokončalo proces proizvodnje in dokončan proizvod uspelo prodati po ceni, ki je višja od stroškov za dokončanje enote proizvodnje (Going concern problems, 1975, odst. 8).

5.2 Ustreznost predpostavke o delujočem podjetju

Naloga revizorja je proučiti ustreznost uporabe predpostavke o delujočem podjetju pri pripravljanju računovodskih izkazov in proučiti, ali obstajajo glede sposobnosti podjetja nadaljevati kot delujoče podjetje bistvene negotovosti, ki bi jih bilo treba razkriti v računovodskih izkazih (Mednarodni standard revidiranja 570 (v nadaljevanju MSR 570), 2001, str. 7). Pri tem revizor upošteva tveganje, da predpostavka o delujočem podjetju morda ne bo več ustrezna. Znaki, ki posamično ali skupaj lahko povzročajo dvom o

predpostavki delujočega podjetja, se nahajajo v računovodskih izkazih pa tudi v drugih virih. V nadaljevanju so našteti takšni znaki, pri tem pa obstoj enega ali več znakov ne pomeni vedno, da je predpostavka o delujočem podjetju vprašljiva (MSR 570, 2001, str. 6):

Finančni znaki

- ✓ Stanje pribitka dolgov ali pribitka kratkoročnih dolgov.
- ✓ Posojila s stalnimi roki, ki bodo kmalu zapadla v plačilo, ne da bi obstojale dejanske možnosti za obnovitev ali plačilo, ali pretirano opiranje na kratkoročna posojila za financiranje dolgoročnih sredstev.
- ✓ Znaki, da bodo posojilodajalci ali drugi upniki odtegnili finančno podporo.
- ✓ Negativni finančni izid, ki ga nakazujejo obračunski ali predračunski računovodski izkazi.
- ✓ Neugodni ključni računovodski kazalniki.
- ✓ Velike izgube pri poslovanju ali pomembno zmanjšanje vrednosti sredstev, ki se uporabljajo za ustvarjanje denarnih tokov.
- ✓ Zaostajanje ali prenehanje obračunavanja dividend.
- ✓ Nesposobnost plačevanja dolgov upnikom ob zapadlosti.
- ✓ Nesposobnost izpolnjevanja pogojev iz posojilnih pogodb.
- ✓ Prehod od poslov z odloženim plačilom k poslom s takojšnjim plačevanjem dobaviteljem.
- ✓ Nesposobnost financiranja razvijanja bistveno novih proizvodov ali drugih pomembnih naložb.

Znaki v zvezi s poslovanjem

- ✓ Izguba ključnih poslovodij brez ustreznih nadomestitev.
- ✓ Izguba večinskega trga, franšize, licence ali glavnega dobavitelja.
- ✓ Težave z zaposlenci ali pomanjkanje pomembnih materialov.

Drugi znaki

- ✓ Neskladnost s kapitalskimi ali drugimi predpisanimi zahtevami.
- ✓ Pravni postopki proti podjetju, ki bi se lahko končali z zahtevami, ki jih ne bi moglo izpolniti.
- ✓ Spremembe v zakonodaji ali državni politiki, ki bodo pričakovano vplivale na podjetje.

Če je ustreznost predpostavke o delujočem podjetju vprašljiva, zbere revizor zadostne in ustrezne revizijski dokaze, da poskusi zadovoljivo razrešiti vprašanje, ali bo podjetje sposobno nadaljevati poslovanje v dogledni prihodnosti.

5.3 SRS 37 – Računovodske rešitve v podjetjih v stečaju ali likvidaciji

Slovenski računovodski standard 37 (v nadaljevanju SRS 37), se uporablja za podjetja v stečaju ali likvidaciji, v katerih je bil začet postopek po 1. januarju 2002. Z uveljavitvijo

tega standarda je prenehal veljati SRS 37 – Računovodske rešitve v nedelujočih podjetjih. S tem standardom so urejena pravila sestavljanja začetne bilance stanja podjetja v stečaju ali likvidaciji, vrednotenja in merjenja računovodskih postavk v času stečajnega ali likvidacijskega postopka, vodenje poslovnih knjig v času postopka, sestavljanje zaključne bilance stanja podjetja v stečaju ali likvidaciji ter hrambe dokumentacije po zaključku postopka.

Po tem standardu se štejejo za podjetja v stečaju tista podjetja, za katera je bil po zakonu uradno začet postopek. Ta standard pa ne velja za podjetja, ki prenehajo na podlagi predpisov o prenehanju po skrajšanem stečajnem postopku. Kadar s tem standardom niso predvidene posebne računovodske rešitve za podjetje v stečaju ali likvidaciji, se smiselno uporabljajo temeljni računovodski standardi.

5.4 Sestavljanje računovodskih izkazov podjetja v stečaju

V ZGD (2001) je določeno, da mora podjetje nad katerim se začne stečajni postopek sestaviti bilanco stanja in izkaz poslovnega izida po stanju na dan pred začetkom stečajnega postopka. Iz navedenega sledi, da morajo biti računovodski izkazi na dan pred uvedbo stečaja pripravljeni v skladu s temeljnimi slovenskimi računovodskimi standardi ob upoštevanju predpostavke časovne neomejenosti delovanja podjetja in seveda z upoštevanjem vseh drugih temeljnih računovodskih predpostavk in usmeritev. Ker so ti računovodski izkazi osnova za začetek dela stečajnega upravitelja pa tudi osnovna evidenca o stanju sredstev in obveznosti do virov sredstev stečajnega dolžnika, je zelo pomembno, da je predvsem bilanca stanja izdelana tako, da odraža resnično stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov (Odar, 1997, str. 1017). Lahko bi rekli, da je s temi računovodskimi izkazi končano obdobje delujočega podjetja in da se z začetno bilanco stanja podjetja v stečaju začne obdobje nedelujočega podjetja. Po ZPPSL (1999) mora namreč stečajni upravitelj sestaviti začetno bilanco stanja na dan začetka stečajnega postopka ob upoštevanju pravil vrednotenja in merjenja računovodskih postavk, ki jih predpisuje SRS 37.

Zaključna bilanca stanja in bilanca stanja po ocenjeni vrednosti

Zaključna bilanca stanja, ki se sestavi na dan pred začetkom stečajnega postopka, je pripravljena v skladu z veljavnimi računovodskimi standardi in predpisi. Sestaviti jo je potrebno v 60-ih dneh za obdobje od začetka leta do dneva pred začetkom stečajnega postopka in jo predložiti Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.

Omenim naj, da je potrebno v tem času narediti obračun plač zaposlencev v podjetju, ki se obračunavajo v skladu s kolektivno in individualno pogodbo, pri čemer nimajo vse obračunane plače enakega položaja. Neizplačane plače v velikosti izhodiščnih plač in prispevki za socialno varnost, ki so obveznost delodajalca in se nanašajo na izhodiščne plače, se poravnavajo kot stroški stečajnega postopka. Presežki nad temi zneski in vse

plače v skladu z individualnimi pogodbami pa se obravnavajo kot navadne terjatve upnikov in se sorazmerno poplačajo iz razdelitvene mase.
V nadaljevanju je najprej predstavljena zaključna bilanca stanja, iz katere je razvidno, da ima podjetje izgubo in katero je treba predložiti kot prilogo k predlogu za uvedbo stečajnega postopka. Podjetje, nad katerim je podan predlog za uvedbo stečajnega postopka, realizira izgubo, kar pomeni, da so njegove obveznosti večje od njegovih sredstev.

Tabela 4: Zaključna bilanca stanja podjetja

Aktiva	Pasiva
I. STALNA SREDSTVA 1. Zemljišča 2. Zgradbe 3. Oprema	**I. KAPITAL**
II. GIBLJIVA SREDSTVA 1. Zaloge 2. Terjatve do kupcev 3. Denarna sredstva	**II. OBVEZNOSTI IZ FINANCIRANJA IN POSLOVANJA** 1. Obveznosti do bank 2. Obveznosti do dobaviteljev 3. Obveznosti do države
IZGUBA	

Vir: Koletnik, Kokotec-Novak, 1994, str. 134.

Za bilanco stanja po ocenjeni vrednosti, to je vrednosti, po kateri bo mogoče prodati premoženje podjetja v stečaju, je značilno, da se vrednosti postavk na pasivni strani ne ocenjujejo, ampak je ocenjena vrednost teh postavk enaka njihovi knjigovodski vrednosti ter da prikazuje obveznosti, ki jih bo treba poravnati do konca stečajnega postopka. Prikazane so le tiste obveznosti do upnikov, ki so bile priznane v času stečajnega postopka. Zaradi tega bilanca vsebuje seznam upnikov glede na njihove terjatve, in sicer upnike z izločitveno pravico, upnike s posebno (ločitveno) pravico, upnike v stečajnem postopku, prednostne upnike, neprednostne upnike in pobotne upnike. V bilanci stanja po ocenjeni vrednosti je ocenjen položaj upnikov glede na prednost poravnave njihovih terjatev. Ker podjetje v stečaju navadno ne more poravnati vseh dolgov, je pomemben njihov vrstni red poravnave, kar naj bi preprečilo oškodovanje nekaterih upnikov.

Začetna stečajna bilanca

Začetna bilanca stanja podjetja v stečaju (v nadaljevanju začetna stečajna bilanca) temelji na zaključni bilanci stanja na dan pred začetkom stečajnega postopka, vendar praviloma ni enaka, saj mora biti pred njo opravljen popis sredstev in obveznosti do njihovih virov. Pomembna razlika pa je tudi pri vrednotenju in merjenju posameznih računovodskih postavk.

Zaključna bilanca stanja je kljub uvedbi stečajnega postopka sestavljena ob predpostavki delujočega podjetja, medtem ko je treba v začetni stečajni bilanci že upoštevati, da gre za podjetje, ki bo prenehalo poslovati. Premoženje takšnega podjetja je treba vrednotiti po likvidacijski vrednosti oziroma po vrednosti, za katero je realno pričakovati, da bo iztržena s prodajo. Prav zaradi tega je dolžnikovo premoženje v začetni stečajni bilanci lahko ovrednoteno precej pod vrednostmi, izkazanimi v zaključni bilanci stanja. Pomembnejše razlike med začetno stečajno bilanco in zaključno bilanco stanja pa mora podjetje posebej pojasniti v prilogi k začetni stečajni bilanci. Da bi bil pregled premoženja in njegovo vrednotenje celovito, stečajni upravitelj oblikuje komisijo, ki popiše vse stvari in pravice ter določi njihovo vrednost (Šinkovec, Škerget, 1999, str. 180).

V SRS 37.2. (2002) je določeno, da mora podjetje sestaviti začetno stečajno bilanco najkasneje v 4 mesecih od začetka stečajnega postopka, in sicer na podlagi popisa vseh sredstev in obveznosti do njihovih virov na dan začetka postopka. Pri tem mora upoštevati pravila vrednotenja in merjenja računovodskih postavk, ki so določena z omenjenim računovodskim standardom.

Kot je bilo že omenjeno, se sredstva v začetni stečajni bilanci praviloma vrednotijo po likvidacijski oziroma iztržljivi[4] vrednosti. Likvidacijska vrednost je ocenjena vrednost čistega pritoka denarja, doseženega pri stečaju podjetja z udenarjenjem njegovih sredstev in obveznosti do njihovih virov (SRS, 2002, str. 308). Pri tem lahko stečajni upravitelj za ocenitev te vrednosti pooblasti pooblaščenega revizorja ali ocenjevalca vrednosti sredstev. Likvidacijska vrednost pa je ponavadi nižja od poštene vrednosti, kajti stečajni upravitelj mora sredstva prodati, potencialni kupci pa so s tem dejstvom seznanjeni.

V nadaljevanju so prikazane posebnosti vrednotenja računovodskih postavk v začetni stečajni bilanci.

Neopredmetena dolgoročna sredstva in opredmetena osnovna sredstva se v začetni stečajni bilanci ovrednotijo po ocenjeni likvidacijski vrednosti, pri čemer se v njej ne izkažejo dolgoročno razmejeni stroški organiziranja in razvijanja, naložbe v dobro ime in druge dolgoročno razmejene postavke. Naložbe v koncesije, patente, licence, blagovne znamke in podobne pravice se v začetni bilanci izkažejo le, če jih je mogoče prodati. Opredmetena osnovna sredstva, ki so obremenjena s stranskimi pravicami, in tista, ki so pridobljena s finančnim najemom, se v začetni bilanci izkažejo posebej.

Finančne naložbe v kapital drugih podjetij se ovrednotijo po čisti iztržljivi[5] vrednosti, dana posojila, depoziti in varščine pa po pogodbeni ali čisti iztržljivi vrednosti. Terjatve za nevplačani vpisani kapital se izkažejo po pogodbeni vrednosti. Finančne naložbe v

[4] Likvidacijska vrednost naj bi bila praviloma enaka iztržljivi, do razlik lahko pride od trenutka določitve likvidacijske vrednosti pa do prodaje sredstev (Odar, 1997, str. 1020).
[5] Čista iztržljiva vrednost sredstev je ocenjena prodajna vrednost, po kateri je mogoče ta sredstva prodati, zmanjšana za stroške prodaje (SRS, 2002, str. 308).

odkupljene lastne delnice oziroma deleže se ne izkažejo. Ker so te delnice v lasti podjetja, v stečajnem postopku ne sestavljajo stečajne mase, kajti njihovi lastniki so posredno tudi lastniki podjetja v stečaju.
Terjatve iz poslovanja in financiranja se ovrednotijo po pogodbeni ali čisti iztržljivi vrednosti. Terjatve, obremenjene s stranskimi pravicami, in terjatve, ki bodo v času postopka pobotane, se v začetni stečajni bilanci izkažejo ločeno.

Tako terjatve kot finančne naložbe v tujih valutah se preračunajo v tolarje po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan začetka stečajnega postopka. Za oboje tudi velja, da se izkažejo kot kratkoročne ne glede na njihov rok zapadlosti v plačilo. V plačilo nezapadle terjatve in finančne naložbe, ki se ne obrestujejo, se ovrednotijo po diskontirani vrednosti na dan začetka stečajnega postopka..

Zaloge surovin in materiala, drobnega inventarja in embalaže, nedokončane proizvodnje, gotovih proizvodov in trgovskega blaga se v začetni bilanci ovrednotijo po čisti iztržljivi vrednosti.

Vrednostnice in drugi iztržljivi kratkoročno odloženi stroški oziroma odhodki se ovrednotijo po čisti iztržljivi vrednosti na dan začetka stečajnega postopka. Neiztržljivi kratkoročno odloženi stroški oziroma odhodki se v začetni bilanci ne izkažejo.

Dolgoročne rezervacije iz naslova dolgoročno odloženih prihodkov, vnaprej vračunanih stroškov in iz prejetih dotacij za osnovna sredstva ter iz naslova slabega imena se v začetni stečajni bilanci ne izkažejo. Izkažejo se le tiste obveznosti, ki so na podlagi dolgoročnih rezervacij do začetka stečajnega postopka že nastale ali pa je gotovo, da bodo nastale v času trajanja postopka.

Obveznosti iz financiranja in poslovanja se ovrednotijo po pogodbeni vrednosti. Dolgoročne obveznosti iz financiranja in poslovanja se v začetni stečajni bilanci izkažejo kot kratkoročne. Obveznosti v tujih valutah se preračunajo po srednjem tečaju Banke Slovenije na dan začetka stečajnega postopka. V plačilo nezapadle obveznosti, ki se ne obrestujejo, se ovrednotijo po diskontirani vrednosti na dan začetka postopka.

Obveznosti, ki so usklajene s prijavljenimi terjatvami upnikov, se izkažejo posebej po pripoznani vrednosti, tiste, ki do sestavitve začetne bilance še niso usklajene s prijavljenimi terjatvami upnikov, pa se izkažejo v vrednostih, ki jih oceni stečajni upravitelj.

V začetni stečajni bilanci se ločeno izkažejo:
- obveznosti do navadnih upnikov,
- obveznosti do ločitvenih upnikov,
- obveznosti do izločitvenih upnikov,
- obveznosti do upnikov, ki bodo v času stečajnega postopka pobotane in
- prijavljene terjatve upnikov, ki so prerekane.

Obveznosti do upnikov, ki svojih terjatev ne prijavijo pravočasno, se v začetni bilanci ne izkažejo.
Formalna oblika začetne stečajne bilance ni predpisana, pomembno je, da vsebuje najmanj tiste postavke dolžnikovega premoženja, ki vplivajo na velikost stečajne mase in tako omogočajo ugotoviti čimbolj realen znesek te mase, ki se ob koncu stečajnega postopka razdeli.

Premoženje v začetni stečajni bilanci je lahko razčlenjeno po pravni pripadnosti, kar pomeni, da se loči premoženje, ki pripada dolžniku, od premoženja, ki je pri dolžniku pa ni njegova last ali pa imajo nad premoženjem upniki posebna upravičenja (izločitvene in ločitvene pravice) (Čokelc, 1995, str. 212). Poleg premoženja so tudi dolžnikove obveznosti razdeljene na tiste, ki so zavarovane z izločitveno ali ločitveno pravico, ter na nezavarovane obveznosti.

Stečajna bilanca je lahko sestavljena po bruto ali po netu načelu. V prvem primeru se v bilanco vključijo vse postavke premoženja in obveznosti, v drugem primeru pa se izločijo vse ločitvene in izločitvene pravice ter drugo premoženje, ki se lahko medsebojno kompenzira.

Glede na povedano lahko začetna stečajna bilanca izgleda, kot je prikazano v prilogi 1.

Računovodski izkazi v času stečajnega postopka

V času stečajnega postopka lahko stečajni upravitelj organizira le dejavnosti, ki so povezane z unovčevanjem dolžnikovega premoženja in v tem primeru sestavlja bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in udenarjenja premoženja najmanj vsake 3 mesece. Pogosteje pa, če to zahteva sodišče ali drug organ, pooblaščen z ZPPSL. Če pa stečajni senat dovoli nadaljevanje proizvajanja in opravljanje drugih tekočih poslov, mora stečajni upravitelj sestavljati mesečno bilanco stanja, mesečni izkaz poslovnega izida in udenarjenja premoženja ter mesečni izkaz finančnega izida do 10. v tekočem mesecu po stanju na zadnji dan prejšnjega meseca.

SRS 37 dopušča možnost, da lahko podjetje sámo oblikuje kontni načrt za svoje potrebe. Če se v času stečajnega postopka le unovčuje premoženje, zadošča samo nekaj kontov za evidentiranje stroškov in prihodkov iz naslova unovčenega premoženja ter poseben konto za izkazovanje stroškov stečajnega postopka, ki se prednostno poplačajo. V primeru nadaljevanja poslovanja pa je smiselno, da podjetje ohrani kontni načrt, katerega je uporabljala pred začetkom stečajnega postopka.

V SRS 37.31. (2002) so naštete naslednje skupine kontov iz predpisanega kontnega načrta, ki se ne uporabljajo pri vodenju poslovnih knjig v stečajnem postopku:
06 – dolgoročne finančne naložbe v kapital,
07 – dolgoročno dana posojila,

08 – dolgoročne terjatve iz poslovanja,
29 – pasivne časovne razmejitve,
75 – izredni odhodki,
78 – izredni prihodki
ter
RAZRED 9 – kapital, dolgoročne obveznosti in dolgoročne rezervacije.

Skupine kontov, ki jih podjetje dodatno uporablja v stečajnem postopku, pa so:
09 – izguba v začetni bilanci,
75 – čisti odhodki za udenarjenje stečajnega premoženja in izredni odhodki,
78 – čisti prihodki od udenarjenja stečajnega premoženja in izredni prihodki,
80 – dobiček ali izguba, ugotovljen(a) v času stečajnega postopka,
81 – prenos dobička ali izgube, ugotovljene(ga) v času stečajnega postopka,
90 – obveznosti do lastnikov,
91 – obveznosti do izločitvenih upnikov,
92 – obveznosti do ločitvenih upnikov,
93 – obveznosti do zaposlenih, ki se poravnavajo kot stroški stečajnega postopka,
94 – obveznosti do prerekane terjatve,
95 – obveznosti do navadnih upnikov in
95 – obveznosti za stroške stečajnega postopka.

Stroški, odhodki in izdatki, nastali v času stečajnega postopka, se izkažejo v skladu s SRS 14 – stroški materiala in storitev, SRS 15 – Stroški dela in stroški povračil zaposlencem, SRS 17 – odhodki in SRS 18 – prihodki.

Opredmetena osnovna in neopredmetena dolgoročna sredstva se v času postopka praviloma[6] ne prevrednotujejo niti zaradi okrepitve niti zaradi oslabitve, prav tako se tudi amortizacija praviloma ne obračunava, razen v primeru nadaljevanja proizvodnje oziroma izvedbe prisilne poravnave v stečaju.

V SRS 37 (2002) sta poudarjeni dve posebnosti. Pozitivna razlika med vrednostjo udenarjenega premoženja in njegovo vrednostjo v začetni stečajni bilanci se izkaže kot čisti prihodek od udenarjenja premoženja, negativna razlika pa kot čisti odhodek za udenarjenje tega premoženja. Izid poslovanja v času stečajnega postopka - dobiček ali izguba, ki je nastal(a) v času postopka, neposredno poveča ali zmanjša v začetni stečajni bilanci izkazane obveznosti do lastnikov.

[6] V primeru nadaljevanja proizvodnje oziroma izvedbe prisilne poravnave v stečaju lahko stečajni senat na predlog stečajnega upravitelja določi, da se sredstva, ki sodelujejo v proizvajalnem procesu, amortizirajo in prevrednotijo zaradi okrepitve oziroma oslabitve (SRS 37.29., 37.30., 2002).

V prilogah 2, 3 in 4 so predstavljene oblike bilance stanja, izkaza poslovnega izida in izkaza finančnega izida, ki se sestavijo v času stečajnega postopka.

Zaključni računovodski izkazi

Ob zaključku stečajnega postopka, to je na dan pred dokončno razdelitvijo stečajne mase, sestavi stečajni upravitelj zaključno bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in udenarjenja premoženja ter izkaz finančnega izida. Poleg tega pa mora podati tudi sklepno poročilo o svojem poslovanju. Poročilo, ki ga stečajni upravitelj predloži stečajnemu senatu, predstavi izid poslovanja, zlasti s primerjavo začetne stečajne bilance, podatke o unovčeni stečajni masi in o razdelitveni masi ter rezultate delitve le-te (Šinkovec, Škerget,1999, str. 364).

V nadaljevanju je predstavljena poenostavljena zaključna bilanca stanja z osnutkom razdelitve stečajne mase.

Tabela 4 :Zaključna stečajna bilanca

Aktiva	**Pasiva**
1. Denarna sredstva	1. Preostale obveznosti do ločitvenih upnikov
2. Izguba	2. Obveznosti za usklajene, v postopku prerekane terjatve
	3. Obveznosti do navadnih upnikov
	4. Obveznosti za stroške stečajnega postopka
Skupaj	**Skupaj**

Vir: Hieng, 2002, str. 34.

Glavna razdelitev pa je taka (Hieng, 2002, str. 34) :

Vrednost stečajne mase
- Neporavnani stroški stečajnega postopka
= Masa za rezdelitev

Po zaključku stečajnega postopka se računovodski izkazi, knjigovodske listine in druga dokumentacija hrani pri organizaciji, pooblaščeni z zakonom, ali organizaciji, ki je registrirana za opravljanje storitev arhiviranja, v rokih, ki so predpisani v SRS 37.

6 SKLEP

Raziskave na področju saniranja podjetij so pokazale, da je stečaj pogosto posledica dejstva, da je poslovodstvo prepozno odkrilo prve znake resne krize in da ni temu ustrezno ukrepalo. Zato je pomembno, da poslovodstvo s pomočjo različnih prijemov pravočasno odkrije te vzroke in presodi, ali so težave začasne in jih podjetje lahko prebrodi ali pa obstaja dolgoročni problem, ki ogroža obstoj podjetja. Ko podjetje zaide v resne finančne

težave, ima na voljo različne izhode, nekateri od teh so preobrat, ustanovitev feniksov, prodaja in stečaj podjetja.

Stečajni postopek, ki ga pri nas ureja Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji, se opravi nad dolžnikom, ki je dalj časa plačilno nesposoben in/ali prezadolžen. Cilj postopka je sorazmerno in sočasno poplačilo upnikov ter prenehanje poslovanja dolžnika in njegov izbris iz sodnega registra.

Ena temeljnih predpostavk, ki jo je treba upoštevati pri pripravi računovodskih izkazov je predpostavka časovne neomejenosti delovanja in pomeni, da obravnavamo podjetje kot táko, ki bo v dogledni prihodnosti nadaljevalo poslovanje in nima niti namena niti potrebe, da bi prenehalo ali pomembno skrčilo obseg svojega delovanja. Z dnem začetka stečajnega postopka pa ta predpostavka ne velja več zato so pravila računovodskega izkazovanja prilagojena potrebam po informacijah, ki so povezane s poslovanjem nedelujočega podjetja. Slovenski računovodski standard, ki ureja posebnosti računovodskih rešitev v podjetjih v stečaju ali likvidaciji ter sestavljanje računovodskih izkazov zanje, je SRS 37 – Računovodske rešitve v podjetjih v stečaju ali likvidaciji.

Cilj računovodskih izkazov podjetja v stečaju je dajati informacije o začetni stečajni bilanci, unovčevanju stečajnega premoženja, delovanju podjetja v stečaju in končni stečajni bilanci za stečajne upnike, stečajni senat ter za interesirano javnost.

Naloga podjetja v stečaju je, da sestavi zaključno bilanco stanja in izkaz poslovnega izida na dan pred začetkom stečajnega postopka v skladu s temeljnimi slovenskimi računovodskimi standardi in predpisi ob upoštevanju predpostavke delujočega podjetja.. Na dan začetka postopka mora stečajni upravitelj sestaviti začetno stečajno bilanco v skladu s pravili vrednotenja in merjenja računovodskih postavk, ki jih predpisuje slovenski računovodski standard 37. Od zaključne bilance se začetna bilanca razlikuje po tem, da je v njej premoženje izkazano po likvidacijski vrednosti oziroma po vrednosti, za katero je mogoče pričakovati, da bo iztržena s prodajo. Med samim postopkom pa stečajni upravitelj sestavlja bilanco stanja ter izkaz poslovnega izida in udenarjenja premoženja najmanj vsake tri mesece, v primeru nadaljevanja proizvodnje in opravljanja drugih tekočih poslov pa sestavlja mesečne računovodske izkaze najmanj do 10. v tekočem mesecu. Pred zaključkom stečajnega postopka stečajni upravitelj sestavi še zaključne računovodske izkaze in osnutek glavne razdelitve.

LITERATURA

1. Bergant Živko: Znaki podjetniške krize. Podjetje in delo, Ljubljana, 2000, 6, str. 1496-1505.

2. Brealey Richard A., Myers Stewart C.: Principles of corporate finance. 6th edition. New York : McGraw-Hill, 2000. 1093 str.

3. Brigham Eugene F., Daves Phillip R.: Intermediate financial management. 7th edition. London : South-Western, Thomas Learning, 2002. 988 str.

4. Čokelc Stanko: Bilanciranje premoženja in kapitala, poslovno-izidni, finančni in denarni tokovi. Ljubljana : Zveza ljudskih univerz Slovenije, 1995. 231 str.

5. Hieng Romana: Prisilna poravnava, stečaj in prenehanje kapitalskih družb. IKS, Ljubljana, 29(2002), 6, str. 20-34.

6. Ivanjko Šime: Kriza podjetja. Podjetje in delo, Ljubljana, 23(1997), 6/7, str. 961-978.

7. Jadek Srečo: Načini unovčevanja dolžnikovega premoženja v stečaju. Podjetje in delo, Ljubljana, 1995, 5, str. 783-791.

8. Kavčič Slavka: Krizne razmere v gospodarstvu in vloga analitikov v posebnih razmerah. Zbornik referatov 2. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož : Zveza ekonomistov Slovenije - sekcija za poslovno analizo, 1996, str. 28-43.

9. Kavčič Slavka: Prispevek za seminar z naslovom Merjenje uspešnosti poslovanja podjetij. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1998. 12 str.

10. Kokotec-Novak Majda: Računovodski vidik sanacije podjetja: Zbornik referatov 29. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah. Portorož : Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1997, str. 155-169.

11. Koletnik Franc, Kokotec-Novak Majda: Bilanciranje in bilančna politika. Maribor : Ekonomsko-poslovna fakulteta Maribor, 1994. 344 str.

12. Kumer Igor: Analiza prenehanja podjetij s poudarkom na stečajih v obdobju od leta 1995-2000. Magistrsko delo. Ljubjana : Ekonomska fakulteta, 2001. 86 str.

13. Lutar-Skerbinjek Andreja: Računovodske informacije opozarjajo na krizo v podjetju. Naše gospodarstvo, Maribor, 44(1998), 4, str. 596-603.

14. Marjetič Duša: Gospodarski kriminal in preprečevalna vloga računovodstva in revizije. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 40 str.

15. Odar Marjan: Računovodski standardi za podjetja v stečaju. Podjetje in delo, Ljubljana, 23(1997), 6/7, str. 1010-1027.

16. Prelič Saša: Pravne posledice prenehanja gospodarskih družb in drugih pravnih oseb. Pravna praksa, Ljubljana, 22(2003), 4, str. 5-9.

17. Samuels J.M., Brayshaw R.E., Craner J.M.: Financial statement analysis in Europe. 1st edition. London : Chapman&Hall, 1995. 454 str.

18. Ščap Štefan: Pomen analiz za delo stečajnega upravitelja. Zbornik referatov 5. strokovnega posvetovanja o sodobnih vidikih analize poslovanja in organizacije. Portorož : Zveza ekonomistov Slovenije – sekcija za poslovne analize, 1999, str. 77-98.

19. Šinkovec Janez, Škerget Drago: Zakon o finančnem poslovanju z uvodnimi pojasnili in Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji s komentarjem. Ljubljana : Primath, 1999. 493 str.

20. Tajnikar Maks: Preobrat namesto stečaja. Podjetnik, Ljubljana, 9(2000), 10, str. 30-35.

21. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Splošni del. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2004. 814 str.

22. Vidic Darjana, Zaman Maja: Računovodski kazalniki v povezavi z zakonom o finančnem poslovanju podjetij. IKS, Ljubljana, 27(2000), 6, str. 38-46.

23. Vilfan Jože: S preobratom proti stečaju. Podjetnik, Ljubljana, 9(2000), 10, str. 28-29.

VIRI

1. Bedeutung und Probleme des Going-Concern Prinzips für die Rechnungslegung und Abschluβprüfung notleidender Unternehme. Eine Untersuchung unter Berücksichtigung amerikanischer und internationaler Entwicklungen. Mannheim : Universität Mannheim, 1990. 401 str.

2. Doing Business in 2004. Washington : The International Bank for Restruction and Development, 2004. 194 str.

3. Going Concern Problems. New York : Accountants International Study Group, 1975. 71 odst., pril. 13.

4. Mednarodni standardi revidiranja in mednarodna stališča o revidiranju. Mednarodni standard revidiranja 570. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001. 1 zvezek (loč. pag.).

5. Odredba o merilih za določanje nagrad stečajnim upraviteljem in upraviteljem prisilne poravnave (Uradni list RS, št. 37/94, 37/95).

6. Slovenski poslovnofinančni standardi 2001. Poslovnofinančna načela pri finančni reorganizaciji, stečaju in likvidaciji podjetja. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2001. 1 mapa (loč. pag.).

7. Slovenski računovodski standardi 2001. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2002. 319 str.

8. Veliki slovar tujk. Ljubljana : Cankarjeva založba, 2002. 1303 str.

9. Zakon o finančnem poslovanju podjetij (Uradni list RS, št. 54/99, 110/99, 1997/2000).

10. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 30/93, 29/94, 82/94, 20/98, 84/98, 6/99, 45/2001).

11. Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (Uradni list RS, št. 67/93, 39/97, 52/99).

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Začetna stečajna bilanca *1*
Priloga 2: Bilanca stanja podjetja v času stečajnega postopka *2*
Priloga 3: Izkaz poslovnega izida in udenarjenja premoženja v času stečajnega postopka *3*
Priloga 4: Izkaz finančnega izida v času stečajnega postopka *4*

Priloga 1: Začetna stečajna bilanca

Aktiva	Pasiva
I. NERAZPOLOŽLJIVO PREMOŽENJE	**I. ZAVAROVANE OBVEZNOSTI**
PREMOŽENJE, NAD KATERIM SE UVELJAVLJA IZLOČITVENA PRAVICA 1. Predmeti z lastninskim pridržkom 2. Komisijsko blago 3. Dobavljeno blago še v lasti dobaviteljev 4. Premoženje, dano v najem	*UPNIKI, KI IMAJO NAD PREMOŽENJEM IZLOČITVENE PRAVICE*
PREMOŽENJE, NAD KATERIM SE UVELJAVLJA LOČITVENA PRAVICA 1. S hipoteko obremenjeno premoženje 2. Pogodbene zastavne pravice nad premoženjem 3. Zakonske zastavne pravice nad premoženjem 4. Premoženje izročeno drugim kot jamstvo 5. Terjatve, ki jih je mogoče medsebojno pobotati z obveznostmi	*UPNIKI, KI IMAJO NAD PREMOŽENJEM LOČITVENE PRAVICE* 1. Obveznosti, zavarovane s hipoteko 2. Po pogodbi zastavno zavarovane obveznosti 3. Zakonsko zastavno zavarovane obveznosti 4. S premoženjem zavarovane obveznosti 5. Obveznosti s pravico pobota
II. RAZPOLOŽLJIVO PREMOŽENJE	**II. NEZAVAROVANE OBVEZNOSTI**
PRAVA STEČAJNA MASA 1. Posamično ovrednotene stečajne postavke 2. Kot celota ovrednotene stečajne postavke 3. Izpodbijane pravice in zahteve	*OBVEZNOSTI DO UPNIKOV STEČAJNE MASE* 1. Rezervacije za stečajne dolgove: zahteve delodajalcev iz kolektivnih pogodb, honorarji in provizije za zastopnike, zahteve iz podjetniškega zavarovanja dolžnika s strani izvajalcev storitev 2. Rezervacije za stroške stečajnega postopka
DOPOLNILNE POSTAVKE 1. Privatno premoženje 2. Predvideni prejemki nad ocenjeno vrednostjo postavk 3. Zahteve iz naslova poroštva	*OBVEZNOSTI DO PRAVIH STEČAJNIH UPNIKOV* 1. Obveznosti do upnikov s predpravico (prednostni upniki) 2. Obveznosti do navadnih upnikov

Vir: Čokelc, 1995, str. 213.

Priloga 2: Bilanca stanja podjetja v času stečajnega postopka

Aktiva	Pasiva
A. Neopredmetena osnovna sredstva	A. Obveznosti do lastnikov
B. Opredmetena osnovna sredstva	B. Obveznosti do izločitvenih upnikov
C. Zaloge	C. Obveznosti do ločitvenih upnikov
D. Terjatve, nastale do začetka postopka	D. Obveznosti do zaposlenih, ki se poravnavajo kot stroški postopka
E. Terjatve, nastale v času postopka	E. Obveznosti za prerekane terjatve
F. Finančne naložbe	F. Obveznosti do navadnih upnikov
G. Finančne naložbe, nastale v času postopka	G. Obveznosti, ki bodo v času postopka pobotane
H. Denarna sredstva	H. Obveznosti iz financiranja, nastale v času postopka
I. Izguba	I. Obveznosti iz poslovanja, nastale v času postopka
J. Zabilančna sredstva	J. Obveznosti za stroške nagrad stečajnemu upravitelju
	K. Zabilančne obveznosti do virov sredstev

Vir: SRS 37.35., 2002.

Priloga 3: Izkaz poslovnega izida in udenarjenja premoženja v času stečajnega postopka

	A.Čisti prihodki od prodaje v času postopka
±	B. Sprememba vrednosti zalog proizvodov in nedokončane proizvodnje
+	C. Vrednost usredstvenih lastnih proizvodov in/ali storitev
+	Č. drugi prihodki od poslovanja
=	**D. Kosmati donos iz poslovanja podjetja**
–	E. Stroški blaga, materiala in storitev
–	F. Stroški dela v času postopka
–	G. Amortizacija neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev
–	H. Odpisi obratnih sredstev
=	**I. Dobiček ali izguba iz poslovanja podjetja**
+	J. Prihodki od deležev iz dobička
+	K. Prihodki od obresti in drugi prihodki od finnciranja
–	L. Stroški obresti in drugi odhodki za financiranje
=	**M. Dobiček ali izguba iz rednega delovanja**
+	N. Čisti prihodki od udenarjenja terjatev iz začetne stečajne bilance
=	**O. Čisti prihodki od udenarjenja finančnih naložb iz začetne stečajne bilance**
+	P. Čisti prihodki od udenarjenja zalog iz začetne stečajne bilance
+	R. Čisti prihodki od udenarjenja neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev iz začetne stečajne bilance
+	S. Drugi čisti prihodki od udenarjenja sredstev iz začetne stečajne bilance
–	Š. Stroški postopka
=	**T. Celotni dobiček ali celotna izguba, nastal(a) v času postopka**
–	U. Davek iz dobička
=	**V.Čisti dobiček ali čista izguba, nastal(a) v času postopka**

Vir: SRS 37.36., 2002.

Priloga 4: Izkaz finančnega izida v času stečajnega postopka

	Začetno stanje denarnih sredstev
	A. Prejemki pri udenarjenju premoženja
–	Prejemki pri udenarjenju terjatev iz začetne stečajne bilance
–	Prejemki pri udenarjenju finančne naložbe iz začetne stečajne bilance
–	Prejemki pri udenarjenju neopredmetenih in opredmetenih osnovnih sredstev iz začetne stečajne bilance
–	Drugi prejemki pri udenarjenju sredstev it začetne stečajne bilance
B.	**Prejemki pri delovanju v času postopka**
–	Prejemki pri prodaji proizvodov med postopkom
–	Prejemki od obresti in drugi prejemki pri financiranju
–	Drugi prejemki pri poslovanju v času postopka
C.	**Razpoložljiva denarna sredstva (A + B)**
Č.	**Izdatki pri delovanju v času postopka**
–	Izdatki za nakupe materiala in storitev v času postopka
–	Izdatki za plače
–	Izdatki za dajatve
–	Izdatki za obresti in druge odhodke za financiranje
D.	**Izdatki v zvezi s postopkom**
–	Izdatki nagrade stečajnemu upravitelju
–	Drugi izdatki v zvezi s postopkom
E.	**Razpoložljiva denarna sredstva za poplačilo upnikov (C – Č – D)**
–	Izdatki za izplačila izločitvenim upnikom
–	Izdatki za izplačila ločitvenim upnikom
–	Izdatki za izplačila zaposlenim, ki se poravnavajo kot stroški postopka
–	Izdatki za izplačila navadnim upnikom
F.	**Denarna sredstva za izplačila lastnikom**

Vir: SRS 37.37., 2002.